

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

Περὶ τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς προόδου τῆς Πρωσσίας καὶ ἐγγένει τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας.

! Πῶς ἠϋξησεν εἰς τοσοῦτον ἡ ἡγεμονία τοῦ Βρανδεβούργου ἥτις κατὰ τὸ 1648 ἔτος οὐδὲ κἂν συγκατελέγετο μετὰ τὰς τῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης; Διὰ μέσου τίνων συμβάντων καὶ πολιτικῶν συνδυασμῶν ἡδυνήθη νὰ ἀνοιχθῇ εἰς τὸ μέγα πολιτικὸν πέλαγος τὸ ἀπλοῦν αὐτὸ μαργραβιάτον, τὸ ὁποῖον διατελοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Πολωνίας περιεστοιχίζετο πανταχῶθεν ἀπὸ τόσους σκοπέλους; πῶς λοξοδρομήσαν ἀπέφυγε τὰ κωλύματα τὰ ὁποῖα πρὸ τῶν ποδῶν του ἐγείροντο καὶ ἐκατόρθωσεν, ἐν μέσῳ τόσων καταστροφῶν, νὰ ἀναβῇ αὐτὸ εἰς τὸν βαθμὸν τῶν σημαντικωτέρων δυνάμεων τῆς ἐποχῆς μας; Ταῦτα εὐλόγως ἐρωτᾷ ὁ μελετῶν τὴν θάυμασίαν τύχην τῆς Πρωστικῆς μοναρχίας. Ὁ πολύμοχθος αὐτῆς τοκεὺς, ἡ βραδεῖα ἀλλὰ συνεχῆς ἐξάπλωσις της, αἱ κατακτήσεις τὰς ὁποίας ἐπέτυχεν ὅτε μὲν διὰ τῶν ὅπλων, ὅτε δὲ διὰ τῆς ὑπλωματίας, εἶναι ἀναντιρρήτως ἐν τῶν περιεργωτέρων ἀνικειμένων τῆς νεωτέρας ἱστορίας. Βεβαίως ἡ δικαιοσύνη, ἡ καλὴ πίστις, ἡ γενναioφροσύνη δὲν καθιέρωσαν ἅπαντα τὰ ἀποκτήματα τῆς Πρωσσίας, ἀλλ' αἱ κοιναὶ αὐταὶ ἀρεταὶ δὲν εἶναι τροφαὶ τῶν μεγάλων

λων πολιτικῶν τυχῶν. Καὶ ἐκτὸς τούτου, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ἡ καλὴ διοίκησις τῶν πέντε Φρεδερίκων [1], ἡ δεξιότης των εἰς τὸ νὰ ὠφελῶνται καὶ ἀπὸ τὰς εὐτελεστέρας περιστάσεις, ἡ καρτερία τῶν στρατιωτῶν των καὶ πρὸ πάντων ἴσως τῶν ἄλλων, αἱ μεγάλαι πολιτικαὶ μεταβολαὶ αἵτινες ἀπὸ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος τοςάκις ἠλολοίωσαν τὴν ὄψιν τῆς Εὐρώπης, συνετέλεσαν μεγάλως εἰς τὴν ἐπίδοσιν τοῦ κράτους τούτου.

Κατὰ τὸ 1801 ἔτος, ἡ Πρωσσία ἀποτελοῦσα ἀπλοῦν ἀκόμη δουκάτον, ἦτο χώρα μικρὰ καὶ ἔρημος. Ὁ αὐτοκράτωρ Λεοπόλδος ὅστις οἰκειοποιήθη τὸ προνόμιον τοῦ νὰ χειροτονῇ βασιλεῖς, ἀπεφάσισε νὰ τὴν καταστήσῃ βασιλείον διαδοχικὸν καὶ προσήρτησεν αὐτῇ μέρος τῆς Πολωνίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μόνον χρονολογεῖται ἡ Πρωσικὴ μοναρχία. Ἀλλ' ἐκτοτε ἡ Πρωσσία δὲν ἡμέλησε νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ ὅλα τὰ σφάλματα εἰς ὅσα ἐκ διαλειμμάτων περιέπεσαν οἱ ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης· ἡ θρασυτῆς τοῦ IB' Καρόλου, οἱ φιλόδοξοι σκοποὶ τῆς Αἰκατερίνης, αἱ δειναὶ περιστάσεις τῆς Αὐστρίας, ἡ ἀμφιρρέπῃς πολιτικὴ τῆς Γαλλίας, ὅλα ταῦτα συντελοῦσιν εἰς προαγωγὴν τῆς. Εἴτε ἐχθρὰ, εἴτε σύμμαχος εἶναι τῶν δυνάμεων τούτων, πάντοτε κατορθώνει νὰ ἐπιτύχῃ τι παρ' αὐτῶν. Μετὰ τὴν ἐν Πολτανίᾳ ἦτταν τοῦ IB' Καρόλου ἀποκτᾷ τὴν Πομερανίαν

(1) Ἴδου οἱ βασιλεῖς τῆς Πρωσσίας. Φρεδερίκος ὁ Α' γεννηθεὶς τὸ 1657· στεφθεὶς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1701 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1713. - Φρεδερίκος Βιλγέλμος ὁ Α' γεννηθεὶς τὸ 1688. διαδέχεται τὸν πατέρα του τῇ 25 Φεβρουαρίου 1713 καὶ ἀποθνήσκει τῇ 31 Μαΐου 1740. - Φρεδερίκος ὁ Β'. ὁ ἐπονομασθεὶς μέγας, γεννηθεὶς τῇ 24 Φεβρουαρίου τοῦ 1712, τρίτος υἱὸς τοῦ προλαβόντος, τὸν ὅποιον καὶ διεδέχθη ἀμέσως· ἀπεβίωσε τῇ 17 Αὐγούστου 1786. - Φρεδερίκος Βιλγέλμος ὁ Β'. ἀδελφίδος τοῦ μεγάλου Φρεδερίκου, ἐγεννήθη τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1744 καὶ ἀπεβίωσε τῇ 19 Νοεμβρίου 1797. - Φρεδερίκος - Βιλγέλμος ὁ Γ', υἱὸς τοῦ προηγουμένου, γεννηθεὶς τῇ 3 Αὐγούστου 1770, ἀπέθανε τῇ 7 Ἰουνίου 1840. - Φρεδερίκος - Βιλγέλμος Δ' βασιλεύει ἀπὸ τῆς 7 Ἰουνίου. 1840.

διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ὑβερτσβούργου κερδίζει τὴν Σιλεσίαν· κατὰ τὴν πρώτην διανομὴν τῆς Πολωνίας τὸ 1772 γενομένην, ἔλαχεν ὅλης τῆς Πρωσικῆς Πολωνίας· οἱ κατὰ τὸ 1792 καὶ 1793 γενομένοι διαμελισμοὶ τῇ δίδουσι τὰς πόλεις τοῦ Δαντίσκου, τοῦ Τορνιού (Thorn) καὶ ἅπασαν τὴν παρακειμένην τῇ Σιλεσίᾳ Μεγάλῃν Πολωνίαν. Ἡ δὲ σιγμιαία παραχώρησις τῆς Ἀνοβέρας, ἡ τὸ 1805 γενομένη, καθίστησιν αὐτὴν κυρίαν ὅλης τῆς βορείου παραλίας τῆς μέσης Εὐρώπης καὶ ἐπομένως δύναμιν ναυτικὴν, ἣτις ἠθελεν ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν στομίων τοῦ Βισούργιδος [Weser] μέχρι τῶν τοῦ Χρόνου ποταμοῦ [Niemen], ἂν ἡ συνθήκη τῆς Χρονοπόλεως [Tilsitt] δὲν τὴν ἀφήρπαζεν ὅχι μόνον τὴν νέαν ταύτην πρόσκτησίν της, ἀλλὰ καὶ τὰς πλείστας τῶν ἀρχαιοτέρων της ἐπαρχιῶν.

Τότε καταβληθεῖσα ἀπὸ τὴν χεῖρα γίγαντος, ἡ Πρωσσία διετέλεσεν ἔτη τινὰ τεταπεινωμένη· τὸ πᾶν ὑπέεικε κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἰς τὰ ὄπλα τοῦ Ναπολέοντος, καὶ ἡ Πρωσσία συνεμερίζετο τὴν κοινὴν αὐτὴν τύχην, οὐδέποτε ὁμως ἀπελπιζομένη περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος· ἀπὸ αὐτῆς πρώτης τὰ χεῖλη ἐξῆλθεν ἡ φοβερά ἐκείνη πολεμικὴ κλαγγὴ ἡ τοσοῦτον ἀντηχήσασα καθόλην τὴν Γερμανίαν· ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ ἀφοσίωσις τῶν Πρώσσω, ὑποταχθέντων μὲν ἀλλ' οὐχὶ δουλωθέντων, ἤγειρον ἀπὸ τῆς ληθαργίας αὐτῶν ὅλα τὰ ἔθνη τῆς ἄρκτου. Ὁ Φρεδερίκος Βιλλγέλμος ἐθεωρήθη ὡς ὁ κυριώτερος μοχλὸς τῆς συμμαχίας, τὰ δὲ στρατεύματα τοῦ στρατηγοῦ Βλυχέρου ἀπετέλουν πάντοτε τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τῶν συμμάχων δυνάμεων. Ὡς γέρας τῶν ἀγώνων της, ἡ ἐν Βιέννῃ σύνοδος ἐδωρήσατο εἰς τὴν Πρωσσίαν τὸ μέγα δουκάτον τῆς Ποσνανίας, τὸ Κότβιον, τὴν παλαιὰν Μαρχίαν, τὴν πόλιν τοῦ Δαντίσκου, τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Ἀλβερσταδίου, τὰς πόλεις τοῦ Κυντιλινοβούργου, τοῦ Ἐρφύρτου, τῆς Νορθύσης, τῆς Μυλχύσης, τῆς Καππενβέργης, τὸ δουκάτον τῆς Κλιβίας κλπ. κλπ. τελευταῖον, ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ἀπερρόφησεν ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ δούκῃ τῆς Σαξονίας, τὸ μέγιστον μέ-

ρος τῆς ἐπικρατείας τοῦ φερωνύμου αὐτῆς βασιλέως. Οὕτως ἐμεγαλύνθη διὰ τύχης τῶν ὄπλων της καὶ τῆς πολιτικῆς της ἡ Πρωσικὴ μοναρχία εἰς βαθμὸν, ὥστε ἤδη ἀφ' ἐνὸς ἐγγίζει εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Ῥωσσίαν, καὶ ἡ ἐπιφάνειά της ἀναβαίνει εἰς 80,450 μίλια, ἡ δὲ γραμμὴ τῶν συνόρων της εἰς 600 καὶ ἔτι πρὸς. Παράδοξον τῶνόντι κράτος τοῦ ὁποίου ἡ στενὴ καὶ ἐλικοειδὴς χώρα δὲν εἶναι οὐδόλως πεπηγυῖα καὶ ἐξαρθροῦται ἐν αὐτῇ αὐτῆς τῷ κέντρῳ διὰ τῆς Ἀνοβέρας καὶ Βρουνσβυκίας· παράχορδος συρράφῃ ἐπαρχιῶν καὶ τόπων τοὺς ὁποίους ἡ δορυκτεσία κατὰ τύχην συνέζευξεν, ἡ δὲ εἰρήνη καὶ τὰ ὑλικά συμφέροντα θέλουν ἴσως κατορθώσει νὰ συγχώνεύσωσι.

Μάτην εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν νεωτέρων ἐθνῶν ἠθέλομεν ζητήσῃ φαινόμενον ἀνάλογον τούτου ἐντὸς ὀλίγων ἐνιαυτῶν διπλασιάζεται καὶ τριπλασιάζεται μάλιστα ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ ἔκτασις τῆς Πρωσσίας. Εἰς μίαν γωνίαν τοῦ Γερμανικοῦ κράτους ἀναφαίνεται αἶφνης ἔμβρυον τὸ ὅποιον μετ' ὀλίγον ἐκτείνεται, αὐξάνει, παγιοῦται· οἱ περιστοιχοῦντες αὐτὸ κραταίοι θρόνοι δὲν ἰσχύουν ν' ἀναχαιτίσωσι τὰς προόδους του, καὶ ἴσως ἡ ἀντίζηλία των συντελεῖ εἰς τὴν προκοπὴν τῆς νεογενοῦς μοναρχίας, ἥτις μόλις μορφωθείτα γίνεται δορυκτῆτωρ καὶ ἐστία ἀπορρόφῶσα πάντα τὰ περὶ αὐτήν. Κυρίως ἀρειμάνιος, δὲν ἀμελεῖ ὅμως τὴν βιομηχανίαν καὶ ὀπλίζεται συνάμα μὲ τὰ ὅπλα τῶν τεχνῶν, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς πολιτικῆς. Καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ μικρὰ αὐτὴ γωνία τῆς ἀρχαίας Γερμανίας καθίσταται ἀντίζηλος τῆς Αὐστρίας καὶ ὑποχρεοῖ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης νὰ τὴν παραλάβωσιν εἰς τὰ συμβούλιά των καὶ νὰ τὴν σέβωνται. Θαυμασία πρόοδος! Πῶς νὰ μὴ παραβάλῃ τις τὸ πολιτικὸν τοῦτο φαινόμενον μὲ περίεργον ἐπίσης ἄλλο φυσικὸν, τὴν μυστηριώδη πρόσφυσιν τῶν ζωοφύτων, ἅπερ τὸ ἔργον τῶν αἰώνων μεταβάλλει εἰς νήσους ὁποίας ἤδη ἀπαντῶμεν ἀπείρους εἰς τὴν μεσημβρινὴν Θάλασσαν; Κατ' ἀρχὰς ὁ ναυτίλος δὲν βλέπει τι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης τὴν ὁποίαν τὸ

πλοίων του ἀροτριά· μετά τινας ἐνιαυτούς ἡ πρῶρα του ἐγγίζει εἰς ὕψαλον ζωοφυτικόν, μετ' ὀλίγον νέα στρώματα προσεπιτίθενται, τὰ ἔντομα τὰ βιοῦντα καὶ ἀποβιοῦντα ἐπὶ τοῦ σκοπέλου τοῦ ὑπὸ τῆς γενεᾶς των ποιηθέντος, συναυξάνουσιν ἅμα τὸ κράτος καὶ τὸν τάφον των· τὰ κύματα ἀφρίζουσι καὶ ἡ τρικυμία βρέμει χωρὶς νὰ καταστρέψῃ τὸ ζῶν αὐτὸ οἰκοδόμημα, τὸ ἀπὸ τῶν ἐρειπίων του συμπληρούμενον! ἡ τῶν ἀνέμων πνοὴ καὶ αἱ παλὶρρόιαι προσκομίζουσιν εἰς αὐτὸςπέρματα ἀφαιρεθέντα ἀπὸ ἀγρῶν πορρώτατων καὶ τὸ στολίζουσι μὲ ἀπροσδόκητον βλάστησιν. Ἴδου χώρα ἀρτιγενῆς, οἱ ναῦται περίθαμβοι ἀγκυροβολοῦσιν εἰς νῆσον τὴν ὁποίαν οὐδεὶς χάρτης μνημονεύει, οἱ δὲ πατέρες των οὐδέποτε εἶδον. Τοιαύτη καὶ ἡ βαθμιαία μεταμόρφωσις τοῦ κράτους τῶν ἡγεμόνων τοῦ Βρανδεμβούργου.

Ἡ εἰρήνη τοῦ 1815 ἀνεχαίτισε τὴν πρόοδόν του ταύτην, ἀλλ' ἡ Πρωσσία ὑπέεικουσα ὅλον ἐν εἰς τὴν κατακτητικὴν ὁρμὴν της, ἐξηκολούθησεν οὐχ ἥττον τὸ στάδιον ἐπὶ τὸ ὅποιον ἡλείφθη καὶ ἐξήτησεν ἀπὸ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν νέα πλεονεκτήματα, ἐργωδέστερα μὲν, ἀλλὰ μονιμώτερα. Κάνεν ἄλλο κράτος δὲν ὠφελήθη ὅσον ἡ Πρωσσία ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης· αὕτη περιέστειλε τὸ χρέος της ἀπὸ 600,000,000 τάληρα εἰς 170,000,000, καὶ ἡλάττωσεν ἐπὶ τὸ ἥμισυ τινὰς τῶν φόρων της· ἐσχεδίασε καὶ κατεσκεύασεν ὑπὲρ τὰς 3000 μιλίων [1000 λευγῶν] ὁδοὺς, κατέστησε πλοῖμους πολλοὺς ποταμούς, ἀνέσκαψε διώρυγας καὶ ὄρμους, ἐνίδρυσεν γεωργικὴν ἀκαδημίαν εἰς Μογελῖνον, ἐφύτευσε νέα δάση, μετέπλασε γαίας ἀγόνους εἰς γεωργησίμους καὶ ἤγειρεν ἄπειρα ἐργοστάσια, χωρία καὶ δημόσια καταστήματα. Τὸ ἀρειμάνιον αὐτὸ βασιλείου τοῦ ὁποῖον χθὲς ἀκόμη ἐστήριζε τὸν θρόνον τοῦ δεσπότη τοῦ ἐπὶ τῶν σρατιωτικῶν αὐτοῦ λογχῶν, σήμερον μεταμορφοῦται εἰς κράτος ἐμπορικὸν καὶ γεωργικόν· ἂν καὶ ἄμοιρος ἀποικιῶν καὶ ναυτικοῦ, ἡ Πρωσσία κατέστη μητρόπολις τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας τῆς Γερμανίας, συνάψασα ἐμπορικὰς

συνθήκας μετὰ τῆς Δανίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς, τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας, τῶν πόλεων τοῦ Ἀμβούργου, τῆς Βρέμης καὶ τῆς Λυβέκης, μετὰ τῆς Βρασιλίας καὶ τῆς Ἀρκτώας Ἀμερικῆς [1]. Τὰ σωρευθέντα εἰς Ἑλ-

(1) Διὰ τὴν ἑλλειψιν ἐμπορικῆς συνθήκης ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἀμοιβαιότητος συνωμολογημένης μεταξὺ Γαλλίας καὶ Πρωσσίας, τὰ Πρωσσικὰ πλοῖα φεύγουσι τοὺς Γαλλικοὺς λιμένας καὶ τὰνάπαλιν. Ἐπὶ τῷ ἡδύνατο νὰ ᾔται ἄλλως; Τὸ Πρωσσικὸν πλοῖον εἰσερχόμενον εἰς τὸν λιμένα τῆς Γαλλίας, ἐὰν ᾔται λ. χ. διακοσίων τόννων, ὀφείλει νὰ πληρώσῃ δικαιώματα συμποσούμενα εἰς φράγκα 1504 καὶ 15 ἑκατοστά· ἂν ἔρχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν εἰς τὴν Φραγκισκόπολιν (Havne), ἀνάγκη νὰ λογίσωμεν τὸν ναυλὸν τοῦ εἰς 5000 φράγκα τοῦλάχιστον. ἂν δὲ εἰς τὰ ἔξοδα ταῦτα προσθέσωμεν τὴν ἀποσκευὴν, τοὺς μισθοὺς τοῦ πληρώματος, τὰ πληρονόμενα εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Σύνδου δικαιώματα, τί μένει εἰς τὸν κύριον τοῦ πλοίου; Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἴσα ἀποδίδονται εἰς τὰ Γαλλικὰ πλοῖα τὰ εἰσερχόμενα εἰς τοὺς λιμένας τῆς Πρωσσίας, εὐκόλως ἕκαστος νοεῖ ὅτι δὲν συμφέρει καὶ εἰς τοὺς Γάλλους πλοιάρχους καὶ ἐμπόρους νὰ συγχάξωσι τὰ Πρωσσικὰ παράλια. Ἡ εἰς ἀμφοτέρας τὰ μέρη ἐπιζήμιος αὕτη κατάστασις τῶν πραγμάτων θέλει δυστυχῶς διαρκεῖσαι μεχρὶς τοῦ παρεμβῆ συνθήκη ἀμοιβαιότητος. Τῷ ἡδύνατο, τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸν λιμένα τῆς Πρωσσίας γαλλικὸν πλοῖον ὅχι μόνον ὀφείλει νὰ πληρώσῃ διπλάσια τὰ λιμενικὰ καὶ ναυτιλιακὰ δικαιώματα εἰς τὰ ὅποια ὑποβάλλεται τὸ Πρωσσικὸν ἢ τὸ Ἀγγλικὸν πλοῖον, ὀφείλει πρὸς τοῦτοις, ἐὰν ᾔται λόγου χάριν διακοσίων τόννων χωρητικότητος, νὰ ἐκτίσῃ, λόγῳ δικαιώματος τῆς σημαίας (flaggen-abgabe) ἐκτάκτως 1125 φράγκα. Τί συνέβη ἐκ τούτου; συνέβη ὅτι ἐνῶ εἰς τὰ τελευταῖα εἴκοσι ἔτη ἡ Ἀγγλία ἐξαπέστειλεν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Πρωσσίας 50,000 πλοῖα, ἡ Γαλλία δὲν ἔστειλεν οὔτε χίλια· ἡ Ἀγγλία εἰς τῆς ὁποίας τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀποικίας οἱ Πρωσσοὶ εὐρίσκουσι τὴν ὁποίαν καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀγγλοὶ δεξιώσιν, πωλεῖ κατ' ἔτος εἰς τὴν Πρωσσίαν, κατὰ μέσον ὅρον 112,500,000 φράγκων πραγματείας παντὸς εἴδους, ἐνῶ ἡ Γαλλία εἰς τὸ αὐτὸ τοῦ χρόνου διάστημα δὲν ἐξάγει διὰ τὴν Πρωσσίαν εἰμὴ ἀξίας 6,200,000 φράγκων.(†)

(†) Σημ. τοῦ Μεταφρ. Μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Πρωσσίας συνωμολογήθη κατὰ τὴν 31 Ἰουλίου (12 Αὐγούστου) 1839 συνθήκη ἐμπορίας κα

Βερφέλδην κεφάλαια παρήγαγον εἰς τὴν πόλιν ταύτην τὴν πρὸς ἐξώρυξιν τῶν μεταλλείων τοῦ Μεξικοῦ ἐταιρείαν καὶ τὴν Ῥινικὴν τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν ἐταιρείαν, αἵτινες πέμπουσι τὰ πλοιά των ὅχι μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἰνδικὴν, καὶ εἰς τὴν Σίναν καὶ εἰς τὴν Μαλαισίαν· ἡ δὲ Κολωνία κατέστη ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της ἔδρα τῆς ἀτμοπλοικῆς τοῦ Κάτω Ῥίνου ἐταιρείας, ἐπιχειρήσεως μεγάλης ἥτις συνδέει τὸ Κέλερον, τὸ Στρασβούργον καὶ τὴν Ῥοττερδάμην παρασκευάζουσα οὕτω τὸν πολὺ σενώτερον δεσμόν ὅστις μέλλει νὰ συζεύξη, διὰ σιδηρᾶς ὁδοῦ, τὸ μέρος τοῦτο τῆς Πρωσσίας μετὰ τὴν Βελγικὴν.

Ἀλλ' ἡ Πρωσσία δὲν ἠρκέσθη νὰ προάξῃ τὸ ἐξωτερικόν της ἐμπόριον, σκοπὸς της κύριος ἦτο νὰ ἀποκτήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ὁμοσπονδίας μεγάλην ὑπεροχὴν καὶ νὰ ἀναδειχθῇ προστάτις τῆς Γερμανίας. Ὡφελουμένη ὅθεν ἀπὸ τὰς δοκιμαῖς ὅσας ματαίως ἔκαμαν διάφορα ταύτης κράτη διὰ νὰ παραχωρήσωσι καὶ κερδίσωσιν ἀμοιβαίως τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν των προνόμια καὶ βοηθήματα, διέγραψε τὸ σχέδιον εὐρείας ἐμπορικῆς συντροφίας, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἡ γερμανικὴ ὁμοσπονδία, μὴ ἀναγνωρίζουσα ἄλλα σύνορα εἰμὴ τὸν ἀρκτικὸν ὠκεανόν, τὴν Ῥωσσίαν καὶ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν πρὸς βορρᾶν, τὴν Πολωνίαν πρὸς ἀνατολὰς, τὴν Αὐστρίαν καὶ Ἑλβετίαν πρὸς μεσημβρίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Βελγικὴν καὶ τὴν Ὀλλαν-

ναυτιλίας, στηριζομένη ἐπὶ τῶν ἀρχῶν ἐντελοῦς περὶ τὴν ναυτιλίαν ἐλευθερίας καὶ πλήρους ἀμοιβαιότητος. Διὰ δὲ τοῦ 21 ἄρθρου τῆς συνθήκης ταύτης ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος κηρύττει ὅτι εἶναι ἔτοιμος νὰ ἐφαρμώσῃ τοὺς ὅρους αὐτῆς (καθ' ὅσον ὡς πρὸς τὸ ἀφορῶν τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον μέρος δὲν ἤθελον ἀναγκαίως οἱ ὅροι οὗτοι περιορίζεσθαι εἰς τὴν Πρωσσίαν) εἰς τὰς Γερμανικὰς ἐπικρατείας ὅσαι ὑποτελοῦσαι, μετὰ τῆς Πρωσσίας, μέρος τῆς τελωνιακῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐταιρίας, ἤθελον ἐκφράσει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἔλθωσιν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀμοιβαιότητος.

δίαν πρὸς δυσμᾶς, θέλει στήσει τὰ τελωνεῖά της εἰς τὰ ἀπώτατα αὐτὰ ἄκρα καὶ καταστρέψει τοὺς κωλύοντας τὴν ἐσωτερικὴν κυκλοφορίαν φραγμούς. Τὸ μέγα τοῦτο σχέδιον, μὲ τὸ ὁποῖον συνέχονται τὰ ὑλικά καὶ πολιτικά συμφέροντα τῶν συγχωνευθέντων ἀρχαίων μελῶν τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας [princes médiatisés], ἂν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπλοῦν, παρέχει ὅμως πολλὰς περὶ τὴν ἐκτέλεσίν του δυσκολίας. Δεκαετίαν ὁλόκληρον ἀσχολεῖται ἤδη ἡ Πρωσσία περὶ τὴν πραγματίωσίν του, καὶ ὅμως εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔργου· εἰς πᾶσαν προσθήκην νέου μετόχου παρατηρεῖται εἴτε ἑλλειψίς τις, εἴτε ἄλλο σφάλμα· ὅπως δὲ κ' ἐὰν ἔχῃ, πρὶν ἢ καταστήσωμεν γνωστὰς τὰς κυριωτέρας βάσεις τῆς συνθήκης ταύτης τῆς ὁποίας συμμετέσχον ἡδη ἡ Σαξωνία, ἡ Βαυαρία, ἡ Βάδη, αἱ δύο Ἑσσίαι καὶ ἡ Βυρτεμβέργη, ρίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὴν παρούσαν κατάστασιν τῆς κατὰ τὴν Πρωσσίαν καὶ τὴν Γερμανίαν βιομηχανίας.

Ἡ βιομηχανικὴ κίνησις τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος παρατηροῦμεν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Φρεδερίκου Βιλγέλμου ὀφείλεται βεβαίως εἰς τὴν γαλλικὴν ἐπιρρόην· ὅσῳ καλῶς νενοημένα κ' ἐὰν ᾔσαν τὰ πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας σχέδια τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτύχῃ οὗτος πρόχειρα ἀποτελέσματα, διότι ἐστερεῖτο τῶν μέσων τῆς ἐκτελέσεως· ἀλλὰ τὰ μέσα ταῦτα τὰ ἐπορίσθη ἀπὸ τὸ μέγιστον λάθος τοῦ Λοδουΐκου ΙΔ'. Ἄς ἀκούσωμεν τί λέγει περὶ τῆς ἐπιρρόης τὴν ὁποίαν εἶχε τὸ λάθος τοῦτο, εἰς τῶν ἡγεμόνων τοῦ Βρανδεβουργικοῦ οἴκου.

“ Ἡ ἀνάκλησις τοῦ οὕτω καλουμένου διατάγματος τῆς Ναννέτης [1], λέγει, διευκόλυνε πολὺ τὰ σχέδια τῆς

(1) Σημ. τοῦ μεταφραστοῦ. Τὸ διάταγμα τοῦτο τῆς Ναννέτης ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Ἑρρίκου Δ' κατὰ τὸ 1598 ἔτος· δι' αὐτοῦ ὁ συνετὸς ἐκεῖνος βασιλεὺς παρεχώρησεν εἰς τοὺς διαμαρτυρουμένους τῆς Γαλλίας πλήρη ὁρησκευτικὴν ἐλευθερίαν, τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ γίνωνται δεκτοὶ εἰς ὅλα τὰ νπουργήματα καὶ πολλὰς ἄλλας ἐγγυήσεις· ἀλλ' ἔνα περίπου αἰῶνα με-

Πρωσσίας· τετρακόσιαι χιλιάδες Γάλλοι ἐγκατελείψαν τότε τὰς ἐστίας των, καὶ οἱ μὲν πλουσιώτεροι ἀπεδήμησαν εἰς Ἀγγλίαν καὶ Ὀλλανδίαν· οἱ δὲ πενέστεροι, ἅμα δὲ καὶ μᾶλλον βιομήχανοι κατέφυγον εἰς Βρανδεβούργον, τὸν ἀριθμὸν περίπου 20,000, κατοικίσαντες τὰς ἐρήμους πόλεις μας καὶ εἰσαγαγόντες παρ' ἡμῖν ὅλα τὰ χειροτεχνήματα ὅσα ἐστερούμεθα. Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Φρεδερίκος Βιλγέλμος ἀνέλαβε τὴν ἀντιβασιλείαν δὲν κατεσκευάζοντο εἰς τὸν τόπον τοῦτον οὔτε πῖλοι, οὔτε κάλται (bas), οὔτε μεταξωτὰ, οὔτε λινά· οἱ Γάλλοι μᾶς ἔφερον ὅλα ταῦτα τὰ χειροτεχνήματα· ἐσύστησαν ἐργοστάσια ἐρέας, μεταξωτῶν καὶ λινῶν παντὸς εἵδους, ὑφαντῶν κεκρυφάλων [bonnets] καὶ καλτῶν, καστορείων πῖλων, αἰγείων καὶ λαγῶν τριχωμάτων, χρωματισμῶν διαφόρων. Τινὲς τῶν ἀποδήμων τούτων ἔγιναν ἔμποροι ἀπεμπολοῦντες τὰ ἔργα τῶν ἄλλων. Τὸ Βερολῖνον ἀπέκτησε τοὺς χρυσοχόους του, τοὺς ὥρολογοποιούς του, τοὺς γλύπτας του, οἱ δ' ἐγκατασταθέντες εἰς τὰ πεδία Γάλλοι ἐκαλλιέργησαν τὸν καπνὸν καὶ παρήγαγον ἐξαίρετα ὀπωρικά καὶ λάχανα εἰς χώρας ἀμώδεις, μεταμορφωθείσας διὰ τῶν προσπαθειῶν των εἰς θυμαστοὺς κήπους. ”

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Φρεδερίκου Βιλγέλμου ἐπεχειρίσθησαν μεγάλαι ἐκχερσώσεις· γεωργοὶ ἦλθαν ἀπὸ Σουαβίας καὶ Φραγκωνίας καὶ ὑπὲρ τὰ 25,000,000 φράγκα ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας· εἰς τὴν ἐπο-

τέπειτα, ὁ Λοδουίκος ΙΔ' ὀρμώμενος ἀπὸ τὴν ἐσφαλμένην ἰδέαν του νὰ ἐγκαταστήσῃ εἰς Γαλλίαν ἐνότητα θρησκείας, ἠθέλησε νὰ βιάσῃ τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ ἐξομώσωσι τὴν θρησκείαν των καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸν καθολικισμόν. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ δὲ τὸν σκοπὸν τοῦ τοῦτον δὲν ἐφέισθη οὐδενὸς μέσου, οὔτε δημεύσεων, οὔτε τροχῶν, οὔτε ἀγχόνης· ἐπὶ δὲ τέλους (τὴν 22 Ὀκτωβρίου 1685) ἀνέκάλεσε καὶ ἐπισήμως τὸ διάταγμα τῆς Ναννέτης· τότε οἱ διαμαρτυρούμενοι μὴ ἀνεχόμενοι τοσαύτην καταδυναστείαν, ἀπεδήμησαν σωρῆδόν εἰς Ἀγγλίαν, εἰς Ὀλλανδίαν, εἰς Γερμανίαν καὶ πρὸ πάντων εἰς Πρωσσίαν. Περὶ τούτων λαλεῖ ἐνταῦθα ὁ τοῦ ἄρθρου συγγραφεύς.

χὴν ἐκείνην ἐνομίζετο ἐγγένει ὅτι ἡ καλλιέργεια τῶν μορεῶν καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν μεταξοσκωλήκων ἦτον ἀδύνατος εἰς τὰς ἀρκτικὰς χώρας· ὁ μέγας Φρεδερίκος ἠθέλησε νὰ ἀποδείξῃ πόσον ἦτον ἐσφαλμένη ἡ ἰδέα αὕτη καὶ φυτεύσας πολλὰς καὶ ὅλην τὴν ἐπικράτειάν του μορέας, ἐνεψύχωσε τὴν καλλιέργειάν των δι' ἀμοιβῶν, ἰδίαις δαπάναις κατεσκεύασε τοὺς ἀναγκαίους εἰς μεταξοποιεῖν μύλους καὶ ἔφερεν ἀπὸ Πεδεμοντίου ἀνθρώπους εἰδήμονας· περὶ τὴν μεταξουργικὴν τὸ 1748 ἐσύλλεξαν εἰς Βρανδεβοῦργον 698 λίβρας μετάξης, τὸ 1751, 1200 λίβρας καὶ τὸ 1754, 2637 λίβρας· ὁ ἐπελθὼν πόλεμος ἀνέστειλε τὴν πρόοδον τῆς καλλιεργείας ταύτης, ἀλλὰ μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 1763, ὁ Φρεδερίκος ἡσχολήθη καὶ αὐθις περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο καὶ τὸ ἐνεψύχωσε. Τὸ 1773 ἡ Πρωσσία συνέλεξε 6206 λίβρας μετάξης, εἰς δὲ τὸ Βερολῖνον ὑπῆρχον ἤδη 13320 μεταξουργικὰ ἐργοστάσια· τὴν σήμερον ἡ καλλιέργεια τῶν μορεῶν ἡλαττώθη καὶ μόνον τὰ ἐργοστάσια τῶν μεταξωτῶν ἔλαβον μεγαλητέραν ἀνάπτυξιν, ἡ δὲ μικρὰ τιμὴ τῆς ἐργασίας ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς μεταξουργοὺς τῆς Πρωσίας νὰ ἔλθωσιν εἰς ἁμιλλαν μὲ τοὺς μεταξουργοὺς τοῦ Δουγδούνου καὶ τῆς Σπιταλφιάλδης. Ἀλλὰ στρέψωμεν τὰ ὄμματά μας ἤδη καὶ ἐκτὸς τοῦ Βρανδεβουργικοῦ κράτους.

Παρὰ τὸν Ῥῖνον κεῖνται χῶραι γόνιμοι ἐν αἷς ὁ ἄνθρωπος ἀνεδείχθη αἰείποτε ἐνεργὸς καὶ δραστήριος· τὰ περὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον κτήματα τῆς Πρωσίας δὲν ἔμεινον ἀμέτοχα τῆς προοδευτικῆς ὁρμῆς, τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐπὶ ἑξ ἡδὴ ἑκατονταετηρίδας. Αἱ χῶραι αὗται ἔλαμψαν κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ ἡ λάμψις αὐτῶν αὕτη δὲν ἐσβέσθη εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους. Κατὰ τὸ 1171 τὰ ἐργοστάσια τῶν λινῶν τοῦ Ἀκουῖσγράνου [Aix-la-chapelle] δὲν ἐπῆρκουν εἰς τὴν ζήτησιν αὐτῶν καὶ ἤδη ἡ πόλις αὕτη, καθὼς καὶ ἡ Βορκέττη, παράγουσι, διὰ ἑξ χιλιάδων ἐργατῶν, ἐρέαν καὶ ὠρολόγια ἀξίας ὑπερβαίνουσας τὰ 3,000,000 τάληρα· ἡ δὲ Κολωνία ρίπτει εἰς κυκλοφορίαν μεταξωτὰ τιμώμενα ὑπὲρ τὸ ἐν ἑκατομμύριον τάληρα. Τὸ

μέγα δουκάτον τῆς Μοντενσίας [Berg] ἦτο πάντοτε σημαντικὸν διὰ τὰ ἐργοστάσιά του, παράγει δὲ ἤδη μεγάλας ποσότητας βαμβακερῶν, σιδερικῶν καὶ χαλκωμάτων καὶ ἐξάγει κατ' ἔτος τοιαῦτα ἀξίας ἀνωτέρας τῶν 3,000,000 ταλήρων.

Ἡ βιομηχανία τῆς Κρεφέλδης, μικρᾶς πόλεως τοῦ Μευρ-
σίου, ἔλαβε τὴν γέννησίν της κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶ-
να, χάρις, καὶ αὐτῇ ὡς πολλαὶ ἄλλαι, εἰς ἀνθρώπους φεύ-
γοντας τὰς θρησκευτικὰς καταδιώξεις. Πρῶτος εἰσήγαγεν
αὐτοῖσι τὴν μεταξουργίαν ὁ Ἀδόλφος Βάνδερ-λευώνης, ἀ-
πόδημος τῆς Μοντενσίας, καὶ ἕκτοτε ἄχρι τῆς σήμε-
ρον οἱ ἀπόγονοί του μετέρχονται τὴν βιομηχανίαν ταύτην
ἐντίμως εἰς Κρεφέλδην, ὅπου ἤδη ὑπάρχουσιν ἕως 4000 με-
ταξουργικὰ ἐργοστάσια. Ἡ Βαρμένη, ἡ Ἐλβερφέλδη,
ἡ Σολιγγένη, καὶ αἱ τρεῖς πόλεις τῆς μεσημβρινῆς Πρωσ-
σίας διακρίνονται διὰ τὴν μεταλλουργικὴν βιομηχανίαν των
καὶ ἐκδίδουσι κατ' ἔτος εἰς τὸ ἐμπόριον 60,000,000 φράγκων
προϊόντα. Ἐντὸς περιοχῆς ἑπτὰ милίων, τεσσαράκοντα ἕως
πεντήκοντα σιδηρουργεῖα σφυρηλατοῦσιν ἄκμονας, ρίνας,
ῥήκας κλπ. τὰ καταστήματα ταῦτα ἀναλίσκουσι κατ' ἔτος
δεκαπέντε ἑκατομμύρια λίβρας χάλυβος καὶ εἰκοσιτέσσα-
ρα ἑκατομμύρια λίβρας σιδήρου. Πρὸς δὲ τούτοις αἱ τρεῖς
αὗται πόλεις παράγουσιν ὑπὲρ τὰ 800 εἶδη διαφόρων κο-
πτικῶν ἐργαλείων καὶ κλείθρων καὶ ὑπὲρ τὰ δισχίλια
εἶδη χαλκωμάτων καὶ σιδηρικῶν. Ἡ Σολιγγένη κατασκευ-
άζει κατ' ἔτος 30,000 σπάθας, 500,000 δωδεκάδας μαχαίρας
καὶ 200,000 δωδεκάδας ψαλίδας. Ὡς τὰ προϊόντα ταῦτα
διαδίδονται ἔπειτα εἰς τὴν Γερμανίαν ἢ ἐξάγονται εἰς τὰ
διάφορα μέρη τοῦ κόσμου. Καὶ αὐτῇ ἡ Σιλεσία, μολονότι
περιεφραγμένη ὑπὸ τῆς Πολωνίας καὶ Βοεμίας, οὐδ' ἔχυσα
ἄλλο μέσον ἐξαγωγῆς παρὰ τὸν Ὀδέρων ποταμὸν, κατα-
σκευάζει μολοντούτο ἱκανὰς ποσότητας λινῶν καὶ μαλλί-
νων ὑφασμάτων τιμωμένων, 14,000,000 τάληρα· πρὸς δὲ,
παρέχει εἰς τὴν κατανάλωσιν περὶ τὰ 2500 ἡμίλιβρα
[marcs] ἀργύρου καὶ 10,000 πίθους σιδήρου, κυρίως κατερ-

γαζομένου ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια τῆς Μαλαπάνης, Γλεϊβίτης καὶ Κρεϋζβουργέρου.

Ἄλλὰ παύομεν ἐνταῦθα τὴν ὀνοματολογίαν ταύτην διὰ τὰ παραστήσωμεν εἰς ἓνα μόνον πίνακα τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Πρωσσίας· ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς συμποσοῦται εἰς 107,765,000 σρέμματα τοῦ Μαγδεβούργου· ἂν ἀπὸ τοῦ ποσοῦ τούτου ἐκπέσωμεν 18, 322,000 σρέμματα διὰ τὴν χερσαίαν γῆν, τοὺς βράχους, τὰς διώρυγας, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς ὁδοὺς, ὑπολείπονται 89,443,000 τῶν ὁποίων ἡ παραγωγή ὑπολογίζεται ὡς ἑξῆς.

	ἀξία εἰς τάληρα	ἀξία εἰς φράγκα
Ἡροτριωμένη γῆ.	50,656,000.	190,466,560.
Κῆποι	2,782,000.	10,460,320.
Ἀμπελοι	300,000	1,128,000.
Νομαί	19,652,000	72,891,520.
Δάσσοι	6,500,000	24,450,000.
Θήρα	745,000	2,801,200.
Ἀλιεία	749,000	2,816,240.
Μεταλλεῖα	;	;

Κατὰ τὸ 1805 τὰ Πρωσσικὰ χειροτεχνήματα ἐξετιμῶντο εἰς 85,000,000 τάληρα [300,000,000 φρ]. Κατὰ δὲ τὸ 1833 ἡ τιμὴ αὐτῶν ἀνέβαινεν ἤδη εἰς τάληρα 200,000,000 [ἥτοι φρ. 789,000,000]. Τὰ μάλλινα ὑφάσματα ἔδωκαν 120,000,000 φρ. τὰ δὲ βαμβακερὰ 110,000,000 καὶ τὰ μεταξωτὰ 28,000,000 φρ. Τὴν σήμερον ἡ Πρωσσία συντελεῖ κατὰ τὸ ἐν ἑβδόμον εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Εὐρώπης, ὃ δὲ πληθυσμὸς τῆς διπλασιάζεται εἰς εἴκοσι καὶ ἑξ ἔτη.

Ἡ Πρωσσία λοιπὸν, οὐδὲ γεωργικὴ μὲν οὐδὲ βιομήχανος οὐσιωδῶς, καὶ λιμένων ἀκλῆρος, ἀλλὰ κειμένη μεταξὺ τῶν ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς θαλάσσης ἐμπορικῶν ἐκβολῶν καὶ τῶν παραγωγῶν χωρῶν, πρὸς δὲ τούτοις ὑπὸ τῶν μεγάλων ποταμῶν τῶν διατρεχόντων τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γερμανίας περὶ ῥόντοις, ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς προῶρισται ψυχῇ τῆς ἐμ-

πορικῆς ἐκείνης ἐταιρείας τῶν γερμανικῶν ἐπικρατειῶν· ἡ Πρωσσία προσφέρει εἰς μὲν τὰς βιομηχανικωτέρας ἐαυτῆς χώρας σημαντικὰς ἀγορὰς, εἰς δὲ τὰς γεωργικὰς, χειροτεχνήματα μικρᾶς τιμῆς καὶ ἐπιμελῶς ἐξεργασμένα· αὐξάνει τὴν κυκλοφορίαν δι' ἀμφοτέρας καὶ καθίστησιν εὐκολώτερα εἰς αὐτὰς τὰ μέσα τῆς τε εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Θαυμάσιος τῶντι συνδυασμὸς ὁ ἐπιτυχάνων ἅμα μὲν νὰ ὑπηρετῇ τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τοῦ ἔθνους, ἅμα δὲ νὰ ἐκπληροῖ τοὺς φιλοδόξους σκοποὺς μεγάλης δυνάμεως· διότι μὴ στοχασθῶμεν ποτὲ ὅτι σκοπὸς μόνος τῆς Πρωσσίας ἦτο νὰ ἐκτείνῃ τὸ ἐμπόριον τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας· ἡ Πρωσσία καθυποβάλλουσα τὰ μικρὰ ἐκείνα κράτη εἰς ἀλληλεγγύην ὑλικῶν συμφερόντων, ἐξοστρακίζουσα τὴν Αὐστρίαν τῆς Γερμανίας, ἐπιθέτουσα εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην τὴν τελωνιακὴν καὶ ἐμπορικὴν νομοθεσίαν της, ἀπέβλεψε πρὸ πάντων εἰς τὸ νὰ ἐπικρατήσῃ τῆς γερμανικῆς ἐνότητος, εἰς τὸ ν' ἄρπάσῃ τὴν κυριαρχίαν τῆς ὁμοσπονδίας. Τῶντι, τί θέλουσιν ἀπογίνει καὶ ἡ Σαξωνία, καὶ ἡ Βαυαρία, καὶ ἡ Βυρτεμβέργη, ἂν κατεδαφίσασαι ἅπαξ τὰ μεσότοιχά των καὶ οἰκειωθείσαι μὲ τὰς ἀγορὰς τῆς Πρωσσίας καὶ τὰς ἀνοιχθείσας εἰς τὰ προϊόντα αὐτῶν προχείρους ἐκβολὰς, αἰφνης ἴδωσιν ἀνεγειρόμενον νέον τελωνιακὸν τεῖχος; δὲν θέλουν περιέλθει εἰς τὴν ὑπεξούσιον κατάστασιν τῆς Βελγικῆς ἥτις παράγουσα πλείω ἢ ὅσα δύναται νὰ καταναλώσῃ ζῆτεϊ πανταχόθεν ξένους ἀγοραστάς; Διὰ μόνης λοιπὸν τῆς συμμεθέξέως των εἰς τὴν ἐπιχείρισιν ταύτην, ὅλα τὰ μικρὰ τῆς ὁμοσπονδίας Κράτη παραδίδονται εἰς τὴν Πρωσίαν, ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσίαν τῆς ὁποίας θέλει ἐξαρτᾶται τὸ νὰ παραλύσῃ τὴν βιομηχανίαν των συνειθίσασαν ἤδη εἰς δρόμον ἀκώλυτον, ἐγκαθιστώσα νέον τινὰ φραγμὸν ἢ πορθμεῖον ἢ ἀναβιβάζουσα μικρὸν τὴν τελωνιακὴν διατίμησιν ἢ τέλος παρεκκλίνουσα κατὰ τι τὰς μεταβιβαστικὰς τῶν ἐμπορευμάτων ὁδοίς.

Ὅποιοιδήποτε ὅμως κ' ἐὰν ᾧσιν οἱ ἀπόρρητοι σκοποὶ οἱ ὑπαγορεύσαντες τὴν ἐμπορικὴν ταύτην κηδεστίαν, εἶναι

πρόδηλον ὅτι αὕτη θέλει ἀποβῆ ὠφέλιμος εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἡ ἐντεῦθεν προκύπτουσα εὐκολωτέρα κυκλοφορία τῶν ὑλικῶν αὐτῆς προϊόντων θέλει ἀναγκαίως καταστήσει προχειροτέραν καὶ τῶν ἰδεῶν τὴν διάμεψιν καὶ ἐπισπεύσει τοιοῦτοτρόπως τὴν ἀπόκτησιν τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς ἐλευθερίας τῆς ὁποίας εὐλόγως ἐφίεται ἡ γῆ ἐκείνη. Ἐκτὸς δὲ τούτου, δὲν εἶναι ἄρα καιρὸς ἤδη νὰ ἀποσείσῃ ἡ Γερμανία τὸν ἐλεεινὸν κερματισμὸν τοῦ ὁποίου εἶναι θῦμα, νὰ συμβιβάσῃ τὰς ἐσωτερικὰς ἀντιζηλίας, νὰ ἐμφυσήσῃ νέαν ζωὴν εἰς τὸ παραλυθὲν ἐμπόριόν της καὶ νὰ θεραπεύσῃ τέλος τὴν ἀπειλοῦσαν τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἀγροὺς της δυστυχίαν ὡς ἐκ τῶν ὑπερόγκων δαπανῶν τῶν τριάκοντα ἑνέα ἐπικρατειῶν της; Λάβετέ ἀνὰ χεῖρας χάρτην τῆς Εὐρώπης καὶ παρατηρήσατε τὰ κράτη ἀφ' ὧν σύγκειται· μάτην θέλετε ζητήσῃ τὴν Γερμανίαν. Ἐκεῖ ὅπου ποτὲ ὑπῆρχεν ἡ Γερμανία, εὐρίσκετε μυρμηδῶνα ἡγεμονιῶν ἐχθρικῶς ἀλλήλαις διακειμένων, ἐχουσῶν ὅχι τὸν αὐτὸν κώδικα, ὅχι τ' αὐτὰ μέτρα καὶ σταθμὰ, ὅχι τὰ αὐτὰ σύνορα, πλανωμένων εἰς ἀδιεξόδετον λαβύρινθον νόμων καὶ ἐθίμων καὶ ἀλλεπαλλήλων τελωνείων καὶ μυριάδων ὑπαλλήλων καὶ ἐκατογγκεφάλου διπλωματίας καὶ ἀντιπροσωπικῶν συμβουλίων διάφορα σκοπεύοντων καὶ διωκόντων. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἡ Γερμανία διασπωμένη ἀπὸ τὸ φύρμα αὐτὸ τῶν θελήσεων κατήντησε σῶμα ἄψυχον καὶ ἀσθενές, ἐνῶ ἡ φύσις τὴν ἐπροίκισε μὲ γῆν πλουσίαν τὴν ὁποίαν ἐγρονιμοποίησαν οἱ νοήμονες καὶ βιομήχανοι αὐτῆς κάτοικοι.

Πρὸ καιροῦ ἡ Σαξωνία, χώρα μικρὰ καὶ μόλις ἀπὸ 1,400,000 ἀνθρώπους κατοικουμένη, ἀπέκτησεν ὑπόληψιν βιομηχανικὴν μεγάλην εἰς τε τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν ὅταν κατεδαφίσθη τὸ λεγόμενον ἡπειρωτικὸν σύστημα ὅπερ καὶ μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον ἐστήριζε τὰ ταπεινὰ ἐργαστάσια τῆς Σαξωνίας, πολλοὶ ἐφρόνησαν ὅτι τὰ ἐργαστάσια ταῦτα ἐμηδενίσθησαν διὰ παντὸς, διότι τὰ Ἀγγλικά καὶ προϊόντα τὰ πλημυρήσαντα τότε κατὰ πᾶσαν τὴν Γερμανίαν εἶχον ἀποκτήσει ἀναμφισβήτητον ὑπεροχὴν.

Καὶ ὁμως τοιαύτη ἦτο ἡ φυσικὴ τῆς Σαξωνίας πρὸς τὴν βιομηχανίαν ῥοπή, ὥστε, κατὰ μικρὸν καὶ ἀπροστάτευ-
α, τὰ ἐργοστάσιά της ἀνέλαβον ἀπὸ τῆς πτώσεως ἐκεί-
νης καὶ ἀνεπτύχθησαν πέραν πάσης ἐλπίδος· τὴν σήμερον
ἡ Σαξωνία εἶναι κατὰ τοῦτο οὐδενὸς ἥττων ἐν τῇ Εὐρώπῃ·
ἡ Δειψία εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα καὶ πολυασχολωτέρα τῶν
πόλεων, ἐκεῖ εὐρίσκει τις ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν ἐθνῶν,
Ρώσους, Ἀγγλους, Γάλλους, Πολωνοὺς καὶ Τούρκους.
Ἐκεῖ συρρέουν ὅλα τὰ προϊόντα τῆς ἐπιστήμης καὶ βιο-
μηχανίας, ἀνταλλασσόμενα, πωλούμενα, καὶ πανταχοῦ
διαδιδόμενα. Πᾶσα πανήγυρις ἐλκύει αὐτοῦ 30 ἕως 40000
ξένων καὶ αἱ γινόμεναι συναλλαγαὶ τιμῶνται ἕως 20,000
000 ταλήρων [80,000,000 φράγκων περίπου].

Τὰ ἐργοστάσια τῶν μεταξωτῶν δὲν ἐσυστήθησαν εἰς
Σαξωνίαν εἰμὴ πρό τινων ἐνιαυτῶν, ἀλλὰ τὰ προϊόντα των
προμηνύουσιν ἤδη ὅτι εὐκόλως θέλουσιν ἀποκτήσει τὴν ὁποί-
αν στεροῦνται εἰσέτι τελειότητα· ἄλλως τε τὰ ἐργοστάσια
ταῦτα εὐρίσκονται εἰς τὰς εὐτυχεστέρας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν
αὐτῶν περιστάσεις, διότι κείμενα ἐντὸς τῶν ὁρέων, ἐν μέσφ
λαοῦ ἐργατικοῦ, οἰκονόμου καὶ σώφρονος, λαμβάνουσι τοὺς
ἐργάτας των ἀπὸ τῶν ἀρίστων ὑφαντῶν τοῦ λίνου καὶ τῆς
βαμβάκης τῶν κατασκευαζόντων τὰ βαμβακερά, τὰς κάλ-
τας, τοὺς κροσσοὺς, τὰ ὀδοντωτὰ, τὰς ἐρέας, τοὺς μερινούς,
τὰς τῆς τραπέζης ὀθώνας καὶ τὰ τόσα ἄλλα ἅπανταχοῦ
τοῦ κόσμου διαδιδόμενα διὰ τὴν εὐτελεῆ αὐτῶν τιμὴν.

Ἡ Σαξωνία εἶναι βιομηχανικωτέρα πάσης τῆς λοιπῆς
Γερμανίας, τὰ τρία πέμπτα τῶν κατοίκων της ἀσχολοῦνται
εἰς χειροτεχνήματα· τὰ ποίμνιά της, βελτιωθέντα ἰδιαζόν-
τως διὰ τῆς ἐπιμιξίας τῶν μερινῶν, παράγουσι μαλλίον
κάλλιστον ἐξεργαζόμενον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ Σαξωνικὰ
ἐργοστάσια τῶν ὁποίων τὸ προϊόν ἀναβαίνει εἰς 20,000,000
ταλήρων. Εἰς Ἐρζγεβίργην, ὅπου ὁ Βερνέρος ἐσύστησε
τὴν περίφημον ματαλλολογικὴν σχολὴν του, γίνονται ἐπίσης
μεγάλαι μεταλλουργικαὶ ἐργασίαι. Τὰ μεταλλεῖα τῆς Σα-
ξωνίας παράγουσι κατ' ἔτος 40 ἕως 50,000 ἡμίλιβρα ἀρ-

γύρου. 12,000 καντάρια μολύβδου καὶ κοβάλτου, 2,500 καντάρια κασσιτέρου, 600 ἕως 700 καντάρια χαλκοῦ καὶ 24,000 πίθους σιδήρου.

Ἡ Βαυαρία, μοναρχία νεαρὰ, ἀπὸ τοῦ 1806 ἔτους μόλις χρονολογουμένη, μὴ ἔχουσα εἰμὴ 3800 τετραγωνικὰς λεύγας καὶ 4,000,000 κατοίκους, εἶναι συνάμα φίλη τῶν τεχνῶν, τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας· ἀνατρέφει περὶ τὰ 2,000,000 μαλλοφόρα ζῶα, παράγει 700 ἕως 8000,000 ἀμφορεῖς [eimers] ἐξαιρέτου οἴνου καὶ προμηθεύει ἄλλας καὶ οἰκοδομικὴν ξυλῖαν εἰς τὰ πλείοτερα μέρη τῆς Γερμανίας· πρὸς τούτοις τὰ σιδηρῶρρυχεῖά της τρέφουσι πολλὰ σιδηρουργεῖα, τὰ δὲ ὑφάσματα, οἱ τάπητες, αἱ ταινίαι, τὰ μουσικὰ καὶ ὀπτικὰ ὄργανα καὶ τὰ μικρὰ μέταλλινα σκεύη τοῦ Μονάχου, τῆς Νυρεμβέργης, τῆς Ὁφφης, τῆς Τυσσένης καὶ τῆς Νερολιγγούης [Nordlingen] εἰσπράττουσιν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην ὅλην φόρον ἀναβαίνοντα ὑπὲρ τὰ 75,000,000 φράγκων. Ἡ Βυρτεμβέργη γέμει μικρῶν πόλεων καὶ χωρίων λαμπρῶν, διακρινομένων διὰ τὴν φιλοπονίαν καὶ ἐμπορίαν των καὶ περιλαμβανόντων 110,000 βιομηχάνους κατοίκους· εἰς τὰ ὄρη βλέπεις ὠρολογοποιεῖα, εἰς τὰς κοιλάδας σιδηρουργεῖα καὶ ἄλλα ἐργοστάσια, παντοῦ ῥώμην, παντοῦ γόνιμον ἐργασίαν· ἡ Βυρτεμβέργη ἔχει 1,850,000 σρέμματα γεωργησίμους γαίας παραγούσας 6,000,000 μοδίους σιτηρῶν, 620,477 στρέμματα νομῶν, 1,730,000 δασῶν καὶ 80,000 στρέμματα ἀμπελώνων παράγοντα κατ' ἔτος 160,000 ἀμφορεῖς οἴνου.

Τοιαῦτα τὰ κυριώτερα στοιχεῖα ἀφ' ὧν ἡ Γερμανία λπίζει τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὁποίας ἐπεχείρησε μεγάλης ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς μεταρρύθμισεως. Συγκεντρώνουσα ὅσον οἷόν τε ἅπαντα τὰ ὑλικά αὐτῆς συμφέροντα καὶ ἀπαλλάττουσα τὴν βιομηχανίαν της ἀπὸ τὰς κωλυούσας τὴν πρόοδόν της πέδας, ἡ Γερμανία παρασκευάζεται νὰ ἔλθῃ εἰς συναγωνισμὸν μετὰ λαῶν τῶν ἐμπορικωτάτων καὶ βιομηχανικωτάτων, ὑποδυομένη οὕτω ἀγῶνα εὐγενῆ τοῦ ὁποίου δύσκολον εἶναι νὰ καταλογισθῶσιν ὅαλ

τὰ ἀποτελέσματα. Ἀφ' ἑνὸς ἄνδρες καρτετικοί, σώφρονες δραστήριοι, φιλεργοί, οἰκονόμοι, ἀφ' ἑτέρου λαὸς κεκμηκὼς, διεξέρυκτως ὑπὸ τῆς ὑπερβολικῆς ἐργασίας καὶ τετρυχωμένος ἀπὸ τῶν πεπονημένων ἀναγκῶν εἰς τὰς ὁποίας ὑπεβλήθη· ἰδοὺ οἱ ἀνταγωνισταὶ, τίς ὁ νικήσων; ἂν εἰς τὰ ἐργαστάσια τῆς Γερμανίας δὲν πυριῶσιν ὅσαι παρ' ἡμῖν [ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ] ἰσχυραὶ καὶ ἀτμοκίνητοι μηχαναὶ, ταῦτα ὅμως δύνανται νὰ μᾶς ἀντιτάξωσι χειροποιήσαν ἐπίσης νοήμονα καὶ τιμῆς εὐτελεστέρας· αἱ μεγάλαι βιομηχανικαὶ ἐστῖαι τῆς Γερμανίας ὁρμῶσι πρὸς τὴν διάλυσιν αὐτῶν, τὰ ἐργαστάσια ἀπομονοῦνται καὶ ἀναβαλίνουσιν εἰς τὰ ὄρη. Ἐκεῖ εὐρίσκετε ἐλατήρια ἀπλὰ καὶ ἥττον δαπανηρὰ, ἐκεῖ τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως εἶναι ἄφθονα καὶ εὐπόριστα, αἱ ἀσθένειαι σπάνιοι, αἱ ἀνάγκαι ὀλιγώτεραι· ὅθεν καὶ ἀντὶ τῶν ὠχρῶν, ῥαχιτικῶν καὶ σεσηπότην κατοίκων τῶν βιομηχανικῶν μας πόλεων, ἐκεῖ δὲν ἀπαντᾷτε εἰμὴ ἀνθρώπους ὑγιεῖς, ἰσχυροὺς, εὐρώστους καὶ χρηστοθήεις. Πρὸ καιροῦ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τῆς Γερμανίας διακρίνονται, ἐπίσης ὡς καὶ τὰ διανοητικά, διὰ τὴν πεφροντισμένην ἐπεξεργασίαν των.

Ἡ Πῶς θέλουν λοιπὸν πράξει οἱ ἡμέτεροι ἐργοστασιάρχαι τῆς Βιρμινγάμης, τῆς Λεδεσίας [Leeds], τῆς Μανχεστρίας διὰ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ νέον αὐτὸ σύστημα, ἐνῶ ἔχουν σωρευμένα ἔνθα καὶ ἔνθα τύσον ὀγκώδη κεφάλαια; θέλουν ἄρα γε μᾶς παρατηρήσει ὅτι ὁ συναγωνισμὸς δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος, ἀπαντῶμεν, ὅτι μέχρι ἐσχάτως ἐκόμην τὸ Λουγδοῦνον ἔβλεπε μετὰ περιφρονήσεως ἐγειρόμενα τὰ μεταξουργεῖα τῆς γερμανικῆς Ἑλβετίας. Καὶ ὅμως τί συνέβη; Τὴν σήμερον ἡ βιομηχανία τοῦ Τιγούρου [Zürich] ἔγινεν ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος τῆς τοῦ Λουγδούνου, ἀνταγωνιζομένη πρὸς τὰ προϊόντα της εἰς ὅλας τὰς ἀγοράς. Καὶ εὐλόγως· ὁ Ἑλβετὸς ἐργάτης ζῇ εἰς τὸν ἀγρὸν του, εἶναι κύριος τῆς καλύβης τὴν ὁποίαν κατοικεῖ καὶ τοῦ πεδίου τὸ ὁποῖον καλλιεργεῖ ἐπαρκῶν εἰς τὰς πρώτας αὐτοῦ χρείας· γεωργὸς ἅμα καὶ ὑφαντῆς. οὗτος ὑπομένει ἀζημίως

καὶ τὰ ἄφορα ἔτη καὶ τὴν παλιμβολίαν τῶν παραγγελιῶν καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἐργατικῆς τιμῆς· πρὸς δὲ, ἔχων μικρότερας ἀνάγκας, εἶναι χρηστοθέστερος καὶ δεῖται ὀλιγωτέρας ἐπιτηρήσεως· ὅθεν εἴκοσι καὶ πέντε ἐργοστασιάρχαι ἄρκοῦν διὰ τὰ διευθύνωσι τὰ ἐννεάκις ἢ καὶ δεκακισχίλια ἐργοστάσια τὰ κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ Τιγούρου ὑπάρχοντα, ἐνῶ εἰς Λονδῖνον τὰ ἐργοστάσια ταῦτα ἤθελον ἀπαιτήσῃ ἑκατὸν ἐργοστασιάρχας. "Ὅθεν τὰ ἐπιβαρύνοντα τὰς πραγματείας γενικὰ ἔξοδα ἐλαττοῦνται οὐσιωδῶς. Τὰ ἐργοστάσια ἤρχισαν ἤδη τὰ ἐγκαταλείπωσι τὸ Βερολῖνον, καὶ ἡ Βιέννη ἣτις γερμανίζει κατὰ τοῦτο, ἀποπέμπει εἰς Βοεμίαν τοὺς ἐργάτας τῶν σαλίων, οἱ ὅποιοι ἐπεσσωρεύοντο ἄχρι τοῦδε εἰς τὰ προάστειά της, εἰς δὲ τὰ δάση τῆς Σουαβίας καὶ τῆς Φραγκωνίας ἀπαντᾷ τις ἤδη τεχνίτας καὶ μηχανικοὺς τοὺς ὁποίους δὲν ἤθελον ἀποδοκιμάσει οὐδὲ τὰ Παρίσια, οὐδὲ τὸ Λονδῖνον.

Τί λοιπὸν θέλει συμβῆ ὅταν ἅπαντα τὰ τόσον οἰκονομικῶς παρασκευαζόμενα ταῦτα προϊόντα, κυκλοφορήσωσιν ἀπαραπόδιστα, ὅταν ἀνοιχθῶσι νέα εὐθύτερα καὶ εὐωνότερα συγκοινωνίας μέσα· ὅταν διώρυγες συνδέσωσι τοὺς ποτιζόντας τὴν Γερμανίαν μεγάλους ποταμούς· ὅταν σιδηροὶ δρόμοι φέρωσιν ἀπὸ Βασιλείας εἰς Ἀμβούργον, ἀπὸ Φραγκοφόρτης εἰς Βρέμαν, ἀπὸ Βερολίνου εἰς Κολωνίαν, ὅταν τελευταῖον ὁ Ῥῖνος συζευχθεῖς μὲ τὸν Δούναβιν παράσχει ταχὺν καὶ ἀσφαλῆ τὸν δι' αὐτοῦ πλοῦν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης, μεταξὺ Ἀμβούργου καὶ Τραπεζοῦντος, μεταξὺ Κολωνίας καὶ Ὀδησοῦ; Διότι πάντα τὰ σχέδια ταῦτα προετοιμάζονται καὶ εἶναι ἄφευκτος συνέπεια τῆς ἐν τῇ Γερμανίᾳ ἀναφαινομένης ἤδη ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς κινήσεως.

Πολλοὶ συγγραφεῖς ἠθέλησαν τὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὴν Πρωσσίαν τὴν πρώτην ἐπίνοιαν τῆς ἐμπορικῆς ταύτης ἐταιρίας, ἀλλ' ἠπατήθησαν. Ἀπὸ τοῦ 1815 ἔτους τὰ ὁμόσπονδα κράτη εἶχον ἤδη αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ θεραπεύσωσι τὰς δυσκολίας, ὅσας ἤθελεν ἐπιφέρει εἰς τὸ

ἐμπορίων των τὸ σμῆνος αὐτὸ τῶν τελωνιακῶν γραμμῶν, διότι ἕκαστον κράτος εἶχε τὰ τελωνεῖά του. Διὰ τοῦ ἄρθρου 14 τῆς περὶ ὁμοσπονδίας πράξεως τὰ κράτη ἐπεφυλάξαντο νὰ διασκεφθῶσι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἅμα συνελθούσης τῆς διαίτης εἰς Φραγκοφόρτην. Τὸ αὐστηρῶς ἀποκλειστικὸν σύστημα τὸ ὁποῖον τότε ἡ Γαλλία παρεδέχθη ὡς πρὸς τὴν Γερμανίαν, καθίσα μᾶλλον κατεπεύγουσαν τὴν συγχώνευσιν ταύτην.

Τὸ 1820, ἡ Βαυαρία, ἡ Βυρτεμβέργη, ἡ Βάδη, ἡ Νασσοβία, ἡ Σαξωνία ἤρχισαν περὶ τούτου διαπραγματεύσεις αἵτινες ὅμως ἀπέβησαν ἄπρακτον ἡ Βυρτεμβέργη καὶ ἡ Βαυαρία συμφωνήσασαι κατὰ τὸ 1827 ἐκατήργησαν τὰ ἀμοιβαία αὐτῶν τελωνεῖα, τότε πρῶτον ἡ Πρωσσία ἐνόησεν ὁποῖαν ἡδύνατο νὰ ἀποκτήσῃ ἰσχὺν ἂν ἐπετύγχανε νὰ μεταβιβασθῶσι μὲν εἰς τὰ ἴδια αὐτῆς σύνορα τὰ τελωνεῖα ὅλων τῶν γερμανικῶν ἐπικρατειῶν, νὰ ἐπικρατήσῃ δὲ ἡ διατίμησίς της, τὰ μέτρα καὶ σταθμά της καὶ τὸ νομισματικὸν της σύστημα. Ἐπομένως ἐπειράθη νὰ καταπείσῃ εἰς τοῦτο τὰ κεντρικὰ κράτη, τὰ ὁποῖα ὅμως, φοβούμενα μὴ ἀπορρόφηθῶσιν ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἐκείνου σώματος, ἀντὶ νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὰς προτάσεις της, συνεμάχισαν τρόπον τινὰ κατ' αὐτῆς. Μόνον τὸ μέγα δουκάτον τῆς Ἑσσίας συγκατένευσε τότε νὰ ἐνωθῇ μὲ τὴν Πρωσσίαν, ἡ δὲ Ἀνοβέρα, ἡ ἄλλη Ἑσσία, ἡ Σαξωνία, ἡ Βρυνσβικία, ἡ Νασσοβία, ἡ Ῥευσενία καὶ ἡ Σχβαρτζβουργία συνέστησαν ἀλλήλαις, ἐχθρικῶς πρὸς ἐκείνην διακείμεναι. Κατὰ το 1828 λοιπὸν ἔτος ἡ Γερμανία διηρεῖτο εἰς τρεῖς ὅλως διακεκριμένους ἐταίρειας· τὴν μεταξὺ Βυρτεμβέργης καὶ Βαυαρίας πρὸς μεσημβρίαν, τὴν μεταξὺ Πρωσσίας καὶ τοῦ δουκάτου τῆς Ἑσσίας πρὸς ἄρκτον, τὴν μεταξὺ Σαξωνίας καὶ τῶν παρακειμένων μικρῶν ἐπικρατειῶν πρὸς μέσην τὴν Γερμανίαν· ἡ ἄρσις τῶν κωλυμάτων ἤρχισεν ἤδη νὰ ἐνεργῇται, ἀλλ' ἡ εὐρεῖα γερμανικὴ ἐνότης, τὴν ὁποῖαν ἡ Πρωσσία εἶχεν ὀνειρευθῇ, ἦτο μακρὰν ἀκόμη τοῦ νὰ κατορθωθῇ.

Πιστὴ εἰς τὰς ἀρχάς της, ἡ δύναμις αὕτη δὲν ἠθύμησε.

διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων της, διὰ τὰς μετὰ τῶν Ἀνσεατικῶν πόλεων ἐμπορικὰς της συνθήκας, διὰ τὴν ἔκτασιν τῆς χώρας της, τελευταῖον διὰ τὰς ἰδίας ἐαυτῆς ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς ἐκβολᾶς, ἐμελλεν ἀναγκαίως νὰ ἔχῃ μεγάλην ὑπεροχὴν ὡς πρὸς τὰ μεσόγεια κράτη· εἰς δὲ τὴν ἀρίστην αὐτῆς ταύτην θέσιν προσέθηκε καὶ ἄλλο δέλεαρ· ἐτροπολόγησε τὴν διατίμησιν της καὶ οὕτως ὥπλισμένη ἐπανελάβε τὰς προτάσεις της εἰς τὴν βιομηχανικωτάτην Σιζωνίαν. Αὕτη θεωρούσα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της ἀνοιγομένης τὰς θύρας τῶν ἀγορῶν τῆς Σιλεσίας, τῆς ἀνατολικῆς Πρωσσίας καὶ τῆς Πομερανίας καὶ τετιθασσενυμένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου συμφέροντος, διέλυσε τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους κοινωνίαν καὶ παρεδόθη εἰς τὴν Πρωσσίαν. Ἡ ἀποστασία αὕτη παρέλυσεν ἐντελῶς τὴν κεντρικὴν ἑταιρείαν ὡς ἀποσπάσασα αὐτῆς τὸ κυριώτερόν της ἔρεισμα καὶ ἐπομένως ὑπεχρέωσε τὰ λοιπὰ μέλη αὐτῆς νὰ δεχθῶσι τὰς προτάσεις τῆς Πρωσσίας. Τῇ 22 Μαρτίου 1833 ἠνώθη μετὰ τῆς Πρωσσίας ὁλόκληρος ἡ μεσημβρινὴ ἑταιρεία, καὶ ἤδη αὕτη ἡ Βάδη, μολονότι ἐντελῶς ἀπόκεντρος, ἐτοιμάζεται νὰ συγκαταταχθῇ ὑπὸ τὴν κοινὴν αὐτὴν σημαίαν. Ἡ Πρωσσία δὲν παύει πρὸς τοῦτοίς δραστηρίως διώκουσα τὴν προσαγωγὴν τῶν ἀφεστηκότων εἰσέτι κρατῶν, ἐξαιτουμένη καὶ αὐτῆς τῆς Ἀνοβέρας τὴν συμπαραλαβὴν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν καὶ αὐτῆς τῆς Ὀλφατίας [Holstein] ἀπὸ τὴν Δανίαν. Τοιοῦτον τὸ ἱστορικόν, τοιαύτη ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐμπορικῆς ἑταιρείας ἥτις μετ' ὀλίγον θέλει περιλάβει ὅλην τὴν Γερμανίαν, προάγουσα τὴν ἐμπορίαν καὶ βιομηχανίαν της ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ἐν τῷ δεκάτῳ τρίτῳ αἰῶνι συγκροτηθεῖσαν Ἀνσεατικὴν συμμαχίαν.

Ἡ Γερμανικὴ ὁμοσπονδία σύγκειται ἐκ τριάκοντα καὶ ἐννέα ἐπικρατειῶν, ἀφ' ὧν δώδεκα μόνον προσήλθον εἰς τὸ νέον σύστημα, ἀλλ' ἂν εξετάσωμεν ὅποια τίς ἐστὶ τῶν δώδεκα αὐτῶν ἐπικρατειῶν ἡ γεωγραφικὴ θέσις, ἡ ἔκτασις, ἡ παραγωγικὴ δύναμις, ὅποια τὰ πλούτη καὶ ὅποιοι οἱ κάτοικοι.

κοι, θέλομεν εὔρει ὅτι ἀποτελοῦσι τὰ τρία πέμπτα [1] τῆς Γερμανίας καὶ ὅτι πραγματικῶς, ἡ ἑταιρεία ἀνεπτύχθη πολὺ πλεόν ἢ ὅσον ὑποθέτει τις ἐκ πρώτης ὄψεως· ἀλλὰ διὰ τὰ νοήσωμεν σαφέστερον ὁπόσῃ ἐπιρροὴν θέλει ἤδη ἔχει ἐπὶ τῆς λοιπῆς Γερμανίας ἡ ἑταιρεία αὕτη, ἀνάγκη τὰ ρίψωμεν τὰ βλέμματά μας ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἐκεῖ βλέπομεν ὅτι ἡ τελωνιακὴ γραμμὴ τῆς ἑταιρείας περισφίγγει ὅλα τὰ κεντρικὰ κράτη καὶ ὅτι δύναται, οὕτως εἰπεῖν, τὰ ἄναγκάσῃ τὰ συνενωθῶσι μετ' αὐτῆς, καὶ ἂν τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον δὲν ἤθελε τὰ φέροι εἰς τοῦτο. Εἶναι τῷ ὄντι ἄξιον περιεργείας ὅτι τὸ βιομηχανικὸν πνεῦμα τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος θέλει συντελέσει εἰς τὴν γερμανικὴν ἐνότητα μᾶλλον παρὰ ὅσα ἐγένοντο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπὸ τῆς διαλύσεως τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Καρόλου Μάγνου. Διὰ τοῦ τελωνιακοῦ αὐτοῦ συνδέσμου θέλει ἀναγκαίως εἰσαχθῇ παρ' ἅσας τοῖς ἐταίροις ἡ ταυτότης τῶν λογαριασμῶν, τοῦ νομίσματος, τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν, θέλουν τροπολογηθῇ αἰπερὶ τῶν ὁδῶν πλημμελεῖς νομοθεσίαι, θέλει κατασταθῇ μεγαλητέρα ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία καὶ, ἔνεκα τῶν ἐκ τῆς διανομῆς τοῦ τελωνιακοῦ προϊόντος συχνοτέρων σχέσεων τῶν διαφόρων κυβερνήσεων, θέλουν τείνει πρὸς τὸ ὁμοιόμορφον καὶ αὐτὰ τὰ διάφορα διοικητικὰ συστήματα. Ἄλλ' ἡ διοίκησις καὶ ἡ πολιτικὴ τῶν κυβερνήσεων εἶναι στενὰ συνδεδεμένοι μεταξὺ τῶν καὶ οὐδέποτε τροπολογεῖται ἡ μία χωρὶς τὰ ἐπενεργῶσιν εἰς τὴν ἄλλην αἱ τροπολογίαι τὰς ὁποίας πάσχει. Οὕτω λοιπὸν ἀπὸ προόδου εἰς πρόοδον, ἀπὸ μεταβολῆς εἰς μεταβολὴν, καὶ, οὕτως εἰπεῖν, λάθρα αὐτῶν τῶν εἰς ταῦτα συμπραττόντων, ἡ Γερμανία θέλει φθάσει εἰς τὸ μέγα τέρμα ἐφ' ὃ προώριται. Τὸ μεγαλύτερον βῆμα ἔγινεν, ἐξ αὐτοῦ θέλει ἀπορρέῦσαι φυσικὰ πᾶσα ἡ λοιπὴ πρόοδος,

Σημ. τοῦ Μετ. Τὸ ἀνωτέρω μνημονευόμενον μέγα δουκάτον τῆς Βάδης καὶ ἡ πόλις τῆς Φραγκοφόρτης περὶ ἧς κατωτέρω γίνεται λόγος προσήλθον ἥδη εἰς τὸν τελωνιακὸν σύνδεσμον· οὗτος περιλαμβάνει τὴν σήμερον ὅχι πλεόν τὰ 3½, ἀλλὰ ὑπὲρ τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν κατοίκων τῆς Γερμανίας.

διότι ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῇ πράξει, ἂν καὶ ἀτελεῖ εἰσέτι, κεῖνται τὰ σπέρματα τῆς μελλούσης γερμανικῆς εὐημερίας. Ἄς παραθέσωμεν τινὰς τῶν κυριωτέρων διατάξεων τῆς συνθήκης ταύτης.

Ἄρθρον XIV. Αἱ συμφωνοῦσαι Κυβερνήσεις θέλουν προσπαθήσει νὰ εἰσάξωσιν εἰς τὰς ἐπικρατείας των σύστημα ὁμοιόμορφον νομισμάτων, σταθμῶν καὶ μέτρων. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον θέλουν ἐπιχειρήσει ἀμελλητὶ διαπραγματεύσεις, φροντίζουσαι ἐπίσης νὰ παραδεχθῶσι κοινὰ τελωνιακὰ σταθμά. Αἱ συμφωνοῦσαι ἐπικράτειαι θέλουν ἀμελλητὶ ἔλθει εἰς διαπραγματεύσεις περὶ τῆς ναυτιλίας τοῦ Ρίνου καὶ τῶν παρακειμένων ποταμῶν διὰ νὰ κατορθώσωσιν, ἂν ὅχι ἐντελῶς ν' ἀπαλλάξωσι τῶν ναυτιλιακῶν δικαιωμάτων, τοῦλάχιστον νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς ὅσον οἶόντε μικρότερα τοιαῦτα δικαιώματα τὴν ἐπὶ τῶν εἰρημένων ποταμῶν εἰσαγωγὴν, ἐξαγωγὴν καὶ διαμετακόμισιν τῶν προϊόντων ὅλων τῶν ἐπικρατειῶν.

Ἄρθρον XVII. Αἱ συμφωνοῦσαι ἐπικράτειαι θέλουν ἐξακολουθήσει τοὺς πρὸς ἐμφύχωσιν τῆς βιομηχανίας κοινούς αὐτῶν ἀγῶνας, παραδεχόμεναι πρὸς τοῦτο ἀρχὰς ὁμοιομόρφους καὶ ἐπιτρέπουσαι εἰς τοὺς ὑπηκόους τῆς μιᾶς τῶν ἐπικρατειῶν τούτων τὴν ὅσον ἔνεστιν ἐκτενεζέραν χρήσιν τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ ζητῶσιν ἀσχολίαν εἰς τὴν ἄλλην καὶ τ' ἀνάπαλιν.

Ἄρθρον XIX. Οἱ ὑπήκοοι ὅλων τῶν συνδεδεμένων ἐπικρατειῶν δύνανται νὰ ἐμπορεύωνται εἰς τοὺς Πρωσσικοὺς λιμένας, ὑποβαλλόμενοι εἰς δικαιώματα ἐντελῶς ἴσα τῶν ὑπὸ τῶν Πρωσσικῶν ὑπηκόων πληρωνομένων· οἱ δὲ εἰς τοὺς ξένους λιμένας καὶ τὰ ξένα ἐμπορεῖα πρόξενοι ἐκάστης τῶν ἐπικρατειῶν τούτων εἶναι ὑπόχρεοι νὰ συντρέχωσι λόγῳ καὶ ἔργῳ τοὺς ὑπηκόους τῶν ἄλλων, περιστάσεως δοθείσης.

Ἄρθρον XXI. Τὸ κατὰ συνέπειαν τῆς παρούσης συνθήκης σύνολον τῶν εἰσπράξεων τῶν συμφωνουσῶν ἐπικρατειῶν σύγκειται ἀπὸ τῶν δικαιωμάτων τῆς εἰσαγωγῆς, τῆς ἐ-

ξαγωγῇ; καὶ τῆς διαμετακομίσεως. Ἐξαιροῦνται δὲ τῆς κοινότητος καὶ θέλουν εἶσθαι εἰς ὄφελος ἀποκλειστικὸν ἐκάστης Κυβερνήσεως. 1. οἱ ἐντὸς ἐκάστου Κράτους ἐπὶ τῶν ἐγχωρίων προϊόντων εἰσπραττόμενοι φόροι. 2. τὰ πορθμεῖα τῶν ποταμῶν. 3. τὰ ἄλλα πορθμεῖα, τὰ γεφυρικά, διωρυγικά, λιμενικά, σταθμητικά, ἀποθηκικά καὶ παντὸς ἄλλου εἶδους δικαιώματα ὅπως δῆποτε ὀνομαζόμενα.

Ἄρθρον 22. Τὸ προϊόν τῶν εἰς τὴν κοινότητα εἰσερχομένων δικαιωμάτων διανέμεται, ἀφαιρουμένων τῶν ἐξόδων, μεταξὺ τῶν ἠνωμένων ἐπικρατειῶν ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστης αὐτῶν· ὁ δὲ πληθυσμὸς οὗτος κατὰ τριετίαν εἰς ἐκάστην ἐπικράτειαν ἐξακριβούμενος θέλει κοινοποιεῖται παρ' αὐτῆς εἰς τὰς λοιπὰς καὶ ἂν ἀνάπαλιν.

Οἰκονομολόγοι τινες ἐθεώρησαν τὸν ἐμπορικὸν αὐτὸν σύνδεσμον ὡς τερατώδη καὶ ἀντιβιομηχανικὴν σταυροφορίαν τῶν ἀρκτικῶν ἐθνῶν κατὰ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, διότι ἡ Πρωσσικὴ διατίμησις, ἐγγένει μετρία ὡς πρὸς τὴν πρώτην ὕλην, εἶναι ὑπέρογκος ὡς πρὸς ἅπαντα τὰ ἐξεργασμένα ἀντικείμενα καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὰ μεταξωτὰ, βαμβακερὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα, καὶ τὰ σιδηρικὰ. Ἀλλὰ τίς ἀγνοεῖ ὅτι τὰ ἔθνη δὲν ἀποβάλλουσι διὰ μιᾶς τὰ περικαλύπτοντα αὐτὰ σπάργανα; Καὶ διατὶ ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία, αἵτινες ἀμφοτέραι εἰσέτι ἐμμένουσιν εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν ἀποκλειστικὸν καὶ προστατευτικὸν σύστημα, διὰ τί νὰ κατακρίνωσι τὴν Πρωσσίαν καὶ τὴν γερμανικὴν ὁμοσπονδίαν ὅτι ζητοῦν νὰ ὀχυρώσωσι τὴν ἐμπορίαν καὶ βιομηχανίαν τῶν ὀπισθεν τῶν σκωληκισάντων ἐκείνων φραγμῶν; τὸ βαρὺ εἰσαγωγικὸν δικαίωμα τὸ παρὰ τῇ; Πρωσσικῇ διατιμῆσεως ἐπιβαλλόμενον εἰς τὰ ξένα ὑφάσματα ἐμπόδισεν τὴν ἄφιξιν τῶν κατωτέρων ὑφασμάτων, ἀλλ' ὅχι καὶ τῶν λεπτωτέρων. Ὅπως δὲ καὶ ἂν ἔχῃ, ὁ σύνδεσμος αὐτὸς παρήγαγε τὸ ἐξῆς ἀναμφισβήτητον πλεονέκτημα· ὅτι κατέρρίπτασε τὰ προσκόμματα τὰ ὅποια ἐκώλυον τὴν ἀπὸ κράτους εἰς κράτος συναλλαγὴν. Τοῦ λοιποῦ οἱ ἀποσταλεῖς, οἱ

άμαξείς καὶ οἱ περιηγηταὶ δὲν ἔχουν νὰ ὑποβάλωσι τὸ τελωνιακὸν δηλωτικὸν των, εἰμὴ εἰς τὰ σύνορα τῆς ἑταιρείας ἐκεῖ τὰ κιβώτιά των ὑποβάλλονται εἰς αὐστηρὰν ἐπίσκεψιν, τὴν πρώτην ταύτην ἔρευναν διαδέχεται μικρὸν ἐπέκεινα ὁ ἔλεγχος δευτέρας τελωνιακῆς γραμμῆς, μεθ' ἣν ἡ κυκλοφορία εἶναι ἀπαραπόδιστος εἰς ὅλα τὰ συνδεδεμένα κράτη ἡ μολυβδοτυπία [plombage] μάλιστα ἀπαλλάττει πάσης ἐπισκέψεως κατὰ τὴν εἴσοδον, διότι ἐνεργηθείσης αὐτῆς ἡ ἐπίσκεψις δὲν γίνεται εἰμὴ εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ τόπου ὅπου διευθύνεται τὸ ἐμπόρευμα.

Ἐγγένει, ὡς ἐκ τῆς προσελεύσεώς των εἰς τὸ τελωνιακὸν σύστημα τῆς Πρωσίας, ὠφελήθησαν πολὺ αἱ παραγωγαὶ χῶραι καὶ μάλιστα αἱ ἀγοραὶ τῆς Σαξωνίας εἰς ἃς συνέβησαν, ἄνευ πληρωμῆς δικαιωμάτων, τὰ μαλλία τῶν γειτονικῶν ἐπικρατειῶν. Σήμερον τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὰς Σαξωνικὰς ἀγορὰς μαλλίον ὑπολογίζεται εἰς 20 ἢ 22,000 κανταρίων, τιμωμένων περίπου 7,000,000 φράγκων· τὸ δὲ πέμπτον αὐτῶν διευθύνεται εἰς Λειψίαν· ἄλλοτε ἡ τιμὴ τῶν μαλλίων ἐρρύθμιζετο εἰς τὰς μεγάλας Γερμανικὰς ἀγορὰς ἀπὸ μόνους σχεδὸν τοὺς Ἀγγλους· τὴν σήμερον ἡ κατὰ τοῦτο ἐπιβρῶή των ἀντισηκῶνεται διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν γερμανικῶν ἐργοστασίων.

Εἶναι βέβαιον, καθὼς τὸ ἐπατηρήσαμεν ἤδη, ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι μακρὰν εἰσέτι τοῦ νὰ συμβιβάζῃ ὅλα τὰ συμφέροντα· ἀλλ' αὐτὴ αὐτῇ ἀτέλειά του, προκαλοῦσα τὴν ἐξέτασιν καὶ λύσιν πολλῶν ἀπροσδοκῆτων ζητημάτων θέλει συντελέσει εἰς τὴν θεμελίωσιν τῆς γερμανικῆς ἐνότητος. Πᾶσα ἐπικράτεια ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διορίζῃ ἐπὶ τῆς συνορικῆς γραμμῆς, ὑπαλλήλους αὐτῆς εἰδικῶς ἐπιφορτισμένους τὴν ἐπιτήρησιν τῆς εἰσπράξεως καὶ τῆς ὅλης οἰκονομίας τῆς συνθήκης, αἱ δὲ παρατηρήσεις αὐτῶν συζητοῦνται ἔπειτα ἐν γενικῇ συνελεύσει. Τὰ συνδεδεμένα λοιπὸν κράτη εἶναι ἐξ ἀνάγκης ὑποχρεωμένα νὰ σπουδάζωσιν πεφροντισμένως τὴν αὐξησιν τῶν κατωίκων, τοῦ πλούτου, τῆς καταναλωτικῆς των, διότι ἄλλως κινδυνεύουν νὰ ἀπολέ-

σωσι μέρος τῶν νομίμων αὐτῶν εἰσοδημάτων. Οὕτω π. χ. ἡ κατ' ἀρχὰς λόγῳ τοῦ πληθυσμοῦ ὁρισθεῖσα διανομὴ τῶν τελωνιακῶν εἰσοδημάτων, θέλει μετ' ὀλίγον γένει ἀντικείμενον ἐμβριθοῦς συζητήσεως· ἡ δημοκρατία τῆς Φραγκοφόρτης μὴ ἔχουσα εἰμὴ 60000 κατοίκους, ἀλλ' ἅπαντας πλουσίους καὶ ὡς ἐκ τούτου παρέχοντας αὐτῇ σημαντικὸν τελωνιακὸν εἰσόδημα, ἀπαιτεῖ, πρὶν ἢ μεταλάβῃ τοῦ γενικοῦ τελωνιακοῦ συστήματος, νὰ ὁρισθῇ ὅτι ὁ πλοῦτος συνδυναζόμενος μὲ τὸν πληθυσμὸν θέλει κανονίζει τὴν διανομὴν καὶ ἀναμφιβόλως ἡ ἀπαίτησις τῆς αὐτῆς εἰναιεὺς οἰκονομίας διότι εἶναι πρόδηλον ὅτι εὐάριθμοι μὲν ἀλλ' ἀνέτως ζῶντες ἄνθρωποι καταναλίσκουσι πολὺ περισσότερα ἀποικιακὰ ἢ ἄλλα ἐξωτερικὰ προϊόντα παρὰ ἄλλοι πένητες, ἂν καὶ μέχρι τινὸς πλείότεροι τὸ Λονδῖνον καταναλίσκει πλείοτερα ἐξωτερικὰ προϊόντα παρὰ ἅπασα ἡ Καμβρία (Pays-de-galles) καὶ μόνη τῶν Παρισίων ἡ πόλις πληρώνει τὸ πέμπτον τῶν τελωνιακῶν δικαιωμάτων τῆς Γαλλίας. Ἡ λόγῳ λοιπὸν τοῦ πληθυσμοῦ διανομὴ τοῦ τελωνιακοῦ εἰσοδήματος ἦτον ἀδικωτάτη. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ζητήματα καθεκαστην σαφηνιζόμενα, θέλουν φέρεи ἀνεπαισθήτως τὴν Γερμανίαν εἰς τὸ νὰ μὴν ἀκούσῃ, παρατηροῦσα τὰ περὶ ἑαυτῆς, εἰμὴ τὰ ἀληθῆ τῆς συμφέροντα καὶ νὰ ἐξετάσῃ ἂν εἰς μόνος προϋπολογισμὸς καὶ μία μόνη διοίκησις δὲν εἶναι προτιμητέα τεσσαράκοντα προϋπολογισμῶν καὶ τεσσαράκοντα μεμονωμένων διοικήσεων. Ὡς ἴδωμεν ἤδη ὅποια τινὰ ἀποτελέσματα ἐπήγαγεν ὁ τελωνιακὸς σύνδεσμος ὡς πρὸς τὴν ἐμπορίαν τῶν Ἀνσεατικῶν πόλεων αἵτινες διὰ τὴν ναυτικὴν των θέσιν, εἶναι αἱ φυσικαὶ ἀποθήκαι ὅλης τῆς Γερμανίας.

Μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς εἰρήνης, αἱ Ἀνσεατικαὶ πόλεις ἀνακτήσασαι τὴν ἐλευθερίαν των ἀνέπτυξαν πολὺ τὸ ἐμπόριον αὐτῶν, οὐδέποτε ὅμως ἡ κίνησις τοῦ ἐμπορίου τούτου ἦτο μεγαλητέρα ἢ εἰς τὰ τελευταῖα ἔξ ἔτη. Κατὰ τὸ 1818 ἤδη ἔτος τὰ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Κάτω Χωρῶν ἐπιβληθέντα διαμετακομιστικὰ δικαιώματα, ἀποκρούσαντα

γα μέγα μέρος τῶν διὰ τῆς Ὀλλανδίας πρότερον στελλομένων προϊόντων, τὰ ὑπεχρέωσαν νὰ προσέλθωσιν εἰς Βρέμαν καὶ Ἀμβούργον. Ἐκτοτε τὸ ἐμπόριον τοῦ καπνοῦ ἔλαβε πολλὴν τὴν ἀνάπτυξιν εἰς Βρέμαν καὶ τὸ τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων εἰς Ἀμβούργον. Κατὰ τὸ 1831 ἡ ἐμφάνισις τῆς χολέρας, κωλύσασα εὐθὺς ἐξαρχῆς τὴν ἐντὸς τῆς Γερμανίας ἐλευθέραν κοινωνίαν, ἐτάραξε πρὸς καιρὸν τὰς μετ' αὐτῆς σχέσεις τῶν Ἀνσεατικῶν πόλεων· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ἀποδειχθέντος πόσον ἦσαν μάταια τὰ ὑγειονομικὰ μέτρα καὶ πρὸς τούτοις, προσελθόντων πολλῶν σημαντικῶν κρατῶν τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας εἰς τὸ Πρωσσικὸν σύστημα, τὸ ἐμπόριον τῶν πόλεων τούτων ἔλαβε θάυμαστὴν κίνησιν· αἱ αἰτήσεις ἔρρεον πανταχόθεν καὶ μόλις ἡ δύναντο νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς αὐτὰς τὰ ὑπάρχοντα ἀποταμιεύματα καὶ τὰ καθεκάστην ἀποβιβαζόμενα προϊόντα· ἐντεῦθεν τὰ κολοσσαῖα κέρδη τοῦ 1833. Τὴν δὲ κίνησιν ταύτην ἐπετάχυναν ἔτι μᾶλλον ἡ Βελγικὴ ἐπανάστασις, ἡ πολιορκία τῆς Ἀντουερπίας, ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς Ὀλλανδίας, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων πάντων ἄπειρα πλοῖα διευθυνόμενα εἰς τοὺς Ὀλλανδικοὺς λιμένας ἔστρεφον τὴν πρῶραν των πρὸς τὴν Βρέμαν καὶ τὸ Ἀμβούργον.

Ἡ Ἀγγλία ζητεῖ ἀπὸ τὴν Γερμανίαν μέγα μέρος τῆς ἐξεργαζομένης εἰς τὰ ἐργοστάσιά της πρώτης ὕλης· ἐπειδὴ δὲ τὸ Ἀμβούργον κεῖται ἐπ' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν ἀκολουθοῦσιν αἱ γερμανικαὶ ἀποστολαὶ, ἐπεβίβασε κατὰ τὸ 1833 ποσὸν μαλλίων τιμώμενον ὑπὲρ τὰ 43, 000,000 φράγκων. Διὰ τοῦ Ἀμβούργου ἐπίσης διαβαίνουνσι τὰ προϊόντα τῆς Ἀγγλικῆς βιομηχανίας καὶ τὰ ἀποκινακὰ προϊόντα τὰ ὁποῖα ἡ Ἀγγλία πέμπει εἰς τὴν Γερμανίαν οἶον βαμβάκιον, νῆμα, βαμβακερινὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα, καφφές, σάκχαρ, Ἰνδικόν, ἐνὶ λόγῳ ἄπειρον πλῆθος ἐμπορευμάτων παντὸς εἶδους τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἀναβαίνει τὰς 150 ἕως 160,000,000 φράγκων· ἡ ἐν τῷ λιμένι τοῦ Ἀμβούργου γινομένη εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ εἰμφορεῖ νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς 350 ἕως 375,000,000

φράγκα καὶ τὸ ἀγγλικὸν νήμα ἀποτελεῖ τῆς ποσότητος ταύτης τὸ ἑβδομον μέρος· ἡ Ἀγγλία ἐξήγαγε κατὰ τὸ 1833 ἐν ὅλοις 69,000,000 λίβρας βαμβακερινοῦ νήματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον αἱ Ἀνσεατικαὶ πόλεις ἐζήτησαν 23 500,000 λίβρας· κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἡ Ἀγγλία ἐξήγαγε μαουσολινῶν [mousselines], περκαλινῶν, ναγκίνων καὶ λουιπῶν 182, 200,00 ὑάρδια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα 54,600, 000 ἔλαβον αἱ Ἀνσεατικαὶ πόλεις. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπισης ἔτος ἡ Ἀγγλία ἐξήγαγε 79,000,000 ὑάρδια βαμβακερινῶν καὶ τυτελινῶν [tulles] ἐξ ὧν ὑπὲρ τὸ ἡμισυ ἦτοι ὑάρδια 43,400,000 εἰσῆλθον εἰς τὰς Ἀνσεατικὰς πόλεις. Ἡ Ἀγγλία διατελεῖ ὡς πρὸς τὰ διάφορα αὐτὰ εἶδη αὐτοκράτωρ οὕτως εἰπεῖν τῆς ἀγορᾶς, ἐνῶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα προϊόντα ἡ γερμανικὴ βιομηχανία ἀνταγωνίζεται πρὸς αὐτὴν διὰ τὸ εὐτελὲς τοῦ χειροπονήματός της καὶ τὸ πρόχειρον τῆς πρώτης ὕλης ἣτις φθάνει εἰς τὰ ἀγγλικά ἐργοστάσια βεβαρυμένη ἀπὸ ὑπέρογκα ἔξοδα.

Τὸ Ἀμβούργον ἔγινεν ἀποθήκη τοῦ κολοσσαίου ἐμπορίου τῶν λινῶν καὶ καὶ κανναβίνων ὑφασμάτων τὸ ὁποῖον ἄλλοτε μόνη σχεδὸν ἡ Γαλλία μετήρχετο. Ἀπὸ τῶν ὁρέων τῆς Σιλεσίας ὅπου κατ' ἀρχὰς ἦτο συγκεντρωμένη ἡ κατασκευὴ τῆς γερμανικῆς ὀθόνης, ἡ βιομηχανία ἐξαπλώθη ἡδη καθ' ὅλην τὴν Γερμανίαν καὶ διὰ τοῦ Ἀμβούργου ἐξαποστέλλονται τὰ ὑφάσματα ὅσα ἡ Σαξωνία, ἡ Βοεμία, ἡ Μοντενσία, ἡ Ἀννοβέρα πέμπουσιν εἰς τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Πορτουγαλίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ Ἀμβούργου εἰσέρχονται κατ' ἔτος 70 ἕως 75,000,000 φράγκων ὀθόνης καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ κλάδου τούτου τῆς βιομηχανίας κέρδη τῶν ἐκεῖ ἐμπόρων εἶναι τερατώδη.

Μὲ τὴν Ἀμερικὴν πρὸ πάντων ἔχουσιν αἱ Ἀνσεατικαὶ πόλεις καὶ ἰδίως τὸ Ἀμβούργον καὶ ἡ Βρέμα τὰς μεγάλαις σχέσεις καὶ τὴν διατήρησιν τῶν σχέσεων αὐτῶν ἐγγυῶνται αἱ συνθήκαι τὰς ὁποίας κατὰ τὸ 1825 συνήψαν μὲ τὰς Ἡνωμένας Ἐπαρχίας, τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Βρα-

σιλίαν. Κατὰ τὸ 1833 αἱ δύο ἐκείναι πόλεις ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν Μέσημβρινὴν Ἀμερικὴν τριάκοντα δύο πλοῖα· τὸ 1834, τριάκοντα ἕξ, ὧν τὰ πλεῖστα φορτωμένα βαμβακερινὰ ὑφάσματα καὶ νῆμα τῆς Σαξωνίας καὶ Ἑλβετίας, ὑφάσματα τῆς Κρεφέλδης καὶ γερμανικὰ μέταλλα καὶ ὑάλινα σκεύη. Τὸ 1832 οἱ λιμένες τῆς Βρασιλίας ἐδέχθησαν ἀπὸ μόνον τὸ Ἀμβούργον στελλόμενα εἰκοσιτέσσαρα πλοῖα, κατ' αὐτὸ δὲ ἐκεῖνο τὸ ἔτος 45 πλοῖα ἐκόμισαν ἀπὸ Βρασιλίας, μεταξὺ ἄλλων πραγματειῶν καὶ 15,000, 000 φράγκων καφφέ· τὸ 1833· ὁ εἰσαχθεὶς καφφές ἐξετιμήθη ἐπίσης εἰς 7,5000,000, φράγκων, τὸ δὲ σάκχαρ εἰς 19,000,000 φραγκαῶν· τὸ ὑπέρμετρον ποσὸν τοῦ καφφέ τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ Ἀμβούργου εἰσβάλλει εἰς ἅπασαν τὴν Γερμανίαν πρέπει νὰ ἀποδοθῇ, καθὼς καὶ ὅλων τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων ἡ μεγάλη εἰσαγωγή, εἰς τὴν βαθμιαίαν ἔκπτωσιν τῶν τιμῶν ὡς ἐκ τῆς ὁποίας τὰ προϊόντα ταῦτα γίνονται προσιτὰ καὶ εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις. Τὴν σήμερον τὰ ἀποικιακὰ προϊόντα θεωροῦνται εἰς τὴν Γερμανίαν ὡς ἀντικείμενα πρώτης ἀνάγκης, καὶ καθεὶς θέλει τὸ πιστεύσει ὅταν μάθῃ ὅτι ἡ Πρωσσικὴ Σιλεσία κατὰ μὲν τὸ 1770 δὲν κατηνάλισκεν εἰμὴ 721,000 λίβρας καφφέ, κατὰ δὲ τὸ 1829 κατηνάλωσε ὑπὲρ τὰ 2,000,000 λιβρῶν.

Ενῷ δὲ τὸ Ἀμβούργον καὶ ἡ Βρέμα ἔχουσι κυρίως συνδεδεμένας σχέσεις μὲ τὴν Ἀμερικὴν, τὸ Λουβέκον δὲν ἐμπορεῦται εἰμὴ μὲ τὴν Σουϊδίαν, τὴν Ῥωσσίαν καὶ ἐγγίγει μὲ τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς. Δι' αὐτῆς διέρχονται κατὰ μέγα μέρος τὰ ἐμπορεύματα ὅσα ἡ Γαλλία καὶ ἡ Γερμανία στέλλει εἰς τὰς χώρας ἐκείνας καὶ πάλιν δι' αὐτοῦ ἐπανέρχονται τὰ εἰς ἀνταλλαγὴν ἀπὸ τούτων ἐξαγόμενα· τὸ Ἀμβούργον δὲν χρησιμεύει εἰς τὰς ἀποστολάς ταύτας εἰμὴ σπανίως.

Ὁ τελωνιακὸς λοιπὸν σύνδεσμος δὲν ἐπήγαγεν εἰς τὴν Γερμανίαν συμφορὰς, ὥς τινες ἐφοβήθησαν· ἀπεναντίας, ἀπανταχοῦ αὐτῆς βλέπομεν προαγομένην τὴν εὐημερίαν καὶ ἀμ-

φιβολία δὲν εἶναι ὅτι τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῆς συνθήκης ταύτης θέλουν ἀποβῆ ἔτι μεγαλύτερα ὅταν ἐπιγενῶσιν εἰς αὐτὴν αἱ ἀναγκαῖαι τροπολογίαι. Ἡ Γερμανία ἐπιζητοῦσα τὴν ἑνωσίν της γεγωνυῖα τῇ φωνῇ, ἐτοιμάζεται νὰ χωνεύσῃ εἰς ἓν κέντρον ὅλα της τὰ συμφέροντα, καὶ ἤδη ἡ φιλολογικὴ ἰδιοκτησία ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ ὅλα τὰ κράτη αὐτῆς ὥσανεὶ ἀπετέλουν ἓν μόνον βασιλείον. Ἀλλὰ τίς δύναμις θέλει γενῇ ἡ ψαλὶς τοῦ νέου αὐτοῦ οἰκοδομήματος; Τίς θέλει συγχωνεύσει τὰς λοιπὰς; καθ' ὅλα ὅσα προείπομεν, ἡ Πρωσσία φαίνεται προωρισμένη εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Ἀφ' οὗ χρόνου ἡ Αὐστρία ἐξέτεινε τὴν ἰσχύν της πρὸς μεσημβρίαν κατακτήσασα τὰ Μεδιόλανα καὶ τὴν Δαλματίαν καὶ ἰδρύσασα εἰς Ποσόιον (Presbourg) ἡγεμῶνα τῆς αὐτοκρατορικῆς της οἰκογενείας, ἡ Αὐστρία ἀπεξενώθη τῆς Γερμανίας. Εἰς τίνα λοιπὸν ἄλλον προσήκει ἡ κυριαρχία ταύτης ἂν ὅχι εἰς τὴν Πρωσσίαν ἔχουσιν ἤδη ἀσφαλῆ τὴν τῆς Ῥωσσίας συναίνεσιν;

[Foreign and Continental Review].

Κ. Π.